

VISOKOGORSTVO

NA KORAK
OD SUNCA

AVANTURA

SUVA PLANINA

PLANINARENJE

ZLATIBOR

TITOV VRH

OSTRVICA

LJUDI

MICHAEL KEMETER

BICIKLIZAM

„TUR DE KOJEKUD” -
JUHOR

BOULDERING

BRZINA VAN OKVIRA
I FORME

UPOZNAJTE GPS
POZICIONIRANJE
U PROSTORU

**Veliki adresar
planinarskih domova
iz celog regiona
na jednom mestu**

**Putovanja,
planinarenja, najave
akcija, kupi-prodaj,
izveštaji sa akcija...**

Punom parom napred!

Vaše reakcije na intervju sa **Yuji Miyatom**, koji smo objavili u prošlom broju nisu nas iznenadile, ali su svakako uticale na našu odluku da vam u svakom broju donesemo priču o nekom običnom - neobičnom čoveku koji se bavi nepoznatim ili nedovoljno promovisanim outdoor aktivnostima. U ovom broju, tu je priča o mladom Austrijancu **Michu Kemeteru** i njegovom vrtoglavlom hodu po žici. Uko-

liko poznajete nekoga ko se bavi nekim „neobičnim” sportom, budite slobodni da nam ga predstavite, a mi ćemo uvek pronaći cyber prostor za interesantne ljude, vredne pažnje.

Iskoristite naše stranice, jer ove novine „gradimo” zajedno, kako bismo promovisali zdrav i prirodan način života, za koje ne postoje ni jezičke, niti bilo koje druge granice.

Znači, kao i do sada, zajedno grabimo punom parom napred! Svako dobro!

urednik JOVAN JARIĆ

Fotografija naslovne strane: **Vladislav Grachev (Dreamstime)**

MOJA PLANETA 16 • Januar 2012.

Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje

Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art”

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art”

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art”

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić. -

Online izd. - Elektronski časopis. - 2010, br. 1 -

Mesečno. - Dostupno na <http://www.mojaplaneta.net>

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim brojem: DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art” i autora. Kopiranje, dalja distribucija tekstova (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art” i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

Obavezno nas posetite i na našoj Internet stranici:

www.mojaplaneta.net

jer se sadržinski razlikuje od PDF izdanja koje je pred vama.

Ukoliko ste ovaj magazin dobili sa e-mail adrese:

magazin@mojaplaneta.net

već ste na mailing listi i slobodno možete da prosledite magazin prijateljima. Podsetite ih da odu na naša Internet stranicu i prijave se na mailing listu kako bi redovno nastavili da dobijaju naredne brojeve našeg e-magazina.

Stol Karavanke

2.236 mnm

SLOVENIJA

>> DOM KOD IZVORA ZAVRŠNICE (1.425 MNV)

Kako doći?

Automobilom: iz Žirovnice lokalnim putem do Tinčkove lovačke kuće (8 km) i još kilometar peške do doma; glavnim putem iz Tržiča za Ljubelj (12 km) i još 1,45 h do doma.

Opis doma: Dom se nalazi na vrhu Smokuške planine ispod Pungarta na Zelenici, blizu izvora potoka Završnica. Ima 28 ležaja u sobama i 15 u grupnoj spavaoni. Ima 42 mesta za sedenje. Ima vodu i struju. Domom upravlja PD „Žirovnica“

Trase: Na Stol se penje preko sedla Šija. Postoje dve trase do vrha, preko doline V Kožnah (oko 3 h)

Kontakt:

telefon: +386 30 274 262

e-mail: dom@planinsko-drustvo-zirovnica.si

WWW.PLANINSKO-DRUSTVO-ZIROVNICA.SI/DOM

>> PLANINSKI DOM NA ZELENICI (1.536 MNV)

Kako doći?

Automobilom: lokalni put iz Mosta u Žirovnici po dolini Završnice do Tinčkove lovačke kuće (8 km),

Nastavak
na strani 6.

a odatle preko Smokuške planine još oko 1,45 h; glavnim putem iz Tržiča za Ljubelj (12 km), pa još 1,30 h do doma.

Opis doma: Dom se nalazi na Zeleniškom sedlu. Dom nije predviđen za spavanje, ali ima 35 mesta za sedenje. Dom ima edukativni centar sa učionicom. Domom upravlja PD „Tržič“

Trase: Do Stola (2.236 m) se dolazi dvema stazama - za obe je potrebno oko 3,30 h. pešačenja.

Kontakt: Srečo Mažgon

Telefon: +386 70 896 930

WWW.PLANINSKO-DRUSTVO-TRZIC.SI

>> PREŠERNOVA KUĆA NA STOLU (2.174 MNV)

Kako doći?

Automobilom: iz Mosta na Žirovnici do Valvasorjevega doma pod Stolom (8 km), pa odatle još oko 3 h peške (kraćim putem) ili oko 3,30 h (dužim putem)

Opis doma: Dom se nalazi pod vrhom Mali Stol. Otvorena je od sredine juna do sredine septembra. U dve gostinjske sobe nalazi se 80 mesta za sedenje i šank, a u sedam soba ima ukupno 45 ležaja. U domu ima WC i mokri čvor sa hladnom vodom.

Domom upravlja PD „Javornik“, Koroška Bela

Trase: Do Velikog Stola (2.236 mnv) treba 15 minuta hoda.

Kontakt: Oven Olga

Telefon: +386 51/611-366, +386 51/345 806

e-mail: pd.jav.kor.bela@s5.net

WWW.PDJAVORNIKKOROSKABELA.SI

>> VALVASORJEV DOM POD STOLOM (1.181 MNV)

Kako doći?

Automobilom: lokalnim putem iz Mosta na Žirovnici, pa pre jezera skrenuti na šumski put i nastaviti do parkinga ispred doma (8 km).

Opis doma: Dom se nalazi na južnoj padini Belščice, koji je severozahodni deo Stolovega masiva.

Dom je otvoren od sredine maja do kraja septembra. Ima prostor za druženje sa 75 mesta za sedenje i sa još 50 mesta na terasi. U sedam soba nalazi se 38 ležajeva, a u četiri sobe na mansardi još 12 postelja. Na svakom spratu je WC, umivaonik i tuš. Domom upravlja PD „Radovljica“

Trase: Do Stola (2.236 mnv) se stiže preko Žirovniške planine i po kraćem, strmijem putu (3,15 h), ili preko Žirovniške i Zatreške planine (3,45 h).

Kontakt: Elvis Demšar

Telefon: +386 31 374 747

+386 51 328 648

+386 41 534 692

e-mail: info@pdradovljica.si

WWW.PDRADOVLJICA.SI

Sećanje i opomena

Tekst o memorijalima Bjelašnice vratio me je u prošlost i podsetio me je na mnoge događaje sa planina, kada je trebalo sačuvati trezvenost. Priča je tragična i opominje, da planinari, ali i svi oni koji se bave outdoor aktivnostima imaju obavezu da se pridržavaju nekih pravila i uče nove veštine, kako ne bi došli u neku bezizlaznu situaciju.

Setio sam se i da je u „Mojoj planeti“, u jednom od prošlih brojeva, Hodač pozvao ljude da nauče da pruže prvu pomoć. Svaka čast! Međutim, svi outdoor sportisti moraju da „u sitna crevca“ prouče priručnike za ponašanje u planini. Bitno je izbeći opasnu situaciju, a ukoliko do nesreće i dođe, morate znati šta vam je činiti.

Jedan dugi minut ćutanja za nesrećno nastradale planinare...

Pozdrav! Radojko

Reket, a tenis nismo igrali

Sa čitaocima „Planete“ želimo da podelimo svoje iskustvo samostalnog organizovanja planinarskih tura. Evo o čemu se radi!

Letos smo proveli desetak dana u Slovačkoj i ispenjali nekoliko vrhova Visokih Tatir. To nam je bila želja, pa smo „izguglali“ planinarske akcije. Najpovoljnija je bila 240 evra po osobi za pet dana. To nam se učinilo malo skupim, pa smo „guglali“ dalje i sasvim slučajno pronašli privatni smeštaj u „podtatrskim“ mestima po ceni od sedam evra po osobi. Sva ova mesta su tatranskom železnicom povezana sa podnožjem odakle se panju svi atraktivni vrhovi, što znači da ste maksimalno 30 minuta udaljeni od starta.

Da skratimo priču, našu tročlanu porodicu desetodnevni boravak u Slovačkoj koštao je oko 250 evra. Čak i kada dodate troškove puta i hrane, to je daleko manje od cene koju smo bili spremni da platimo organizatorima.

Naravoučenije: Uposlite prste i „guglajte“! Ne samo da ćete pronaći jeftinije mogućnosti, neko i daleko bogatiju ponudu šta možete da radite!

**Planinarski pozdrav
od porodice Radulović**

januar 2012. *MojaPlaneta*

Četvoronožni istraživači

Pozdrav svim čitaocima „Planete“ i ljubiteljima pasa!

Čitajući tekst o osvajanju Južnog pola, bio sam ganut pričom koju sam do sada možda i čuo, ali je, zapravo, nikada nisam razumeo do kraja. To je ta jedna rečenica: „Polarni psi, koji su vukli snake, i naučnicima omogućili da stignu do Južnog pola, često su bili ostavljani i žrtvovani.“ Srce mi se cepalo dok sam čitao te reči. Ljudi, pa mi moramo da budemo zahvalni majmunima i psima za sva „prostorna“ otkrića! Setite se Lajke, i nebrojenih životinja, koje smo lansirali u svemir. Bez njih ni Gagarin nikada ne bi gledao „plavu Planetu“ iz orbite, niti bi bio moguć „moonwalk“. A kako smo im vratili?

Raduje me što u „Planeti“ ima mesta i za naše četvoronožne prijatelje, jer bi bez njih naš „dvonožni svet“ bio manje lep. I, naravno, hvala im za sve što su učinili za nas.

**Verni „Planetaš“,
Petar**

Veseli momak sa Istoka

Pozdrav redakciji!

Imao sam priliku da upoznam Yuji Miyata na putovanju kroz Srbiju i bilo mi je izuzetno drago da u „Mojoj planeti“ pročitam tekst o njemu. Iako sam ga video, nisam imao priliku da pričam sa njim, ali mi je već na prvi pogled delovao kao „jedan od nas“. Zaista, Yuji je beskrajno pozitivan i veseo momak, koji kroz sve životne nedaće prolazi sa osmehom na licu. Međutim, tek sam čitajući vaš tekst shvatio koliko je veliko i važno ono što radi. Takođe, shvatio sam i da je njegov životni stav mnogo zdraviji i bolji od većine ljudi koje poznajem. To nije zbog toga što je Japanac, već zbog toga što je spreman više da daje, nego da uzima, što je, složićete se, zaista retka ljudska osobina! Kada bi bilo više ljudi poput njega, ovaj svet bi bio mnogo bolje mesto za život. Ne mogu da obećam da ću ostaviti ceo svoj dosadašnji život i započeti put oko sveta, ali mogu da se potrudim da budem bolji čovek. Yuji je to pokrenuo u meni! Hval mu, a hvala i „Planeti“.

Pozdrav sa Juga!

Avantura od 360 stepeni

www.panoramasrbije.com

panorama srbije
najlepše turističke destinacije u Srbiji sa razgledanjem u 360 stepeni

Na korak *od Sunca*

Odvažni planinar uputio se na gorostase u *Ekvadoru*. Bilo je to istovremeno i duhovno putovanje, ali i istraživanje ličnih granica izdržljivosti...

Utajući po Internetu tražio sam vrhove iznad 5.000 mnm, koji bi se mogli savladati u roku do dvije sedmice, to jest koliko bih mogao uzeti slobodno od posla. Čim sam naišao na Chimborazo i opis uspona, nije mi trebalo dugo da se odlučim za osvajanje tog vrha i da počnem sa planiranjem.

Chimborazo se nalazi u Ekvadoru, Južna Amerika. Kao što i samo ime govori, kroz tu državu prolazi ekvator (0 stepeni), kao zamišljena linija, koja je podjednako udaljena od sjevernog i južnog pola. Tu u neposrednoj blizini ekvatora nalazi se i glavni grad Ekvadora Quito, na nadmorskoj visini od oko 2.800 m. Može se reći da se Ekvador sastoji od tri dijela, i to: priobalnog, zatim planinskog vijenca Andi, i trećeg dijela Amazonije. Postoje dvije sezone sa povoljnim uslovima za penjanje Chimboraza i ostalih visokih vrhova u Ekvadoru (Andima), a to su jun - avgust i novembar - februar. Odlučio sam se na prvu polovinu decembra (od 4. do 13. decembra 2011. godine) i planirao da penjem Chimborazo kada je mjesec pun, jer sam pretpostavljao da će vremenski uslovi biti stabilniji, kako bih imao veću šansu za osvajanje tog vrha, što je i bila dobra pretpostavka. Inače, vrijeme u Andima je nepredvidljivo. Rekli su mi da se tek ujutru u šest sati može u nekoj mjeri znati kakav može biti dan.

Član sam PD „Prokletije“ iz Plava u Crnoj Gori (www.psd-prokletije.org), a kako još od 1983. godine živim u okolini New Yorka (SAD), na nadmorskoj visini od desetak metara, morao sam pažljivo napraviti plan za aklimatizaciju. Ranije sam nekoliko puta koristio profesionalne vodičke kompanije poput „International Mountain Guides“ (www.mountainguides.com), ali sam se ovoga puta odlučio za jeftiniju varijantu i da se samostalno upustim u nepoznato. Pogledao sam plan akcija nekoliko vodičkih kompanija i pročitao izvještaje sa sličnih tura, čiji je glavni cilj bio osvajanje Chimboraza i napravio sam svoj plan. Za Cotopaxi i Chimborazo sam iznajmio lokalnog vodiča, koji govori engleski. U planu sam imao da moja ekspedicija ▶

VISOKOGORSTVO

Treking Quilotoa Lake

Na vrhu Illinizas Norte

Cotopaxi - grotlo vulkana

traje deset dana. Nisam mogao naći nikog koga sam poznavao da mi se pridruži i za Ecuador sam se uputio sam.

Stigao sam u Quito negdje oko ponoći. Odspavao sam u „Hostal Arupo“ (www.hostalelarupo.com). Narednog dana (4. decembra) rano izjutra otputovao sam autobusom za gradić zvani Latacunga, koji se, kao i Quito, nalazi na nadmorskoj visini od oko 2.800 m. Put autobusom je trajao oko dva sata. „Hostal Tiana“ (www.hostaltiana.com) koji se nalazi u tom gradiću je služio kao moja baza. Tu

sam ostavio opremu koja mi nije bila potrebna za naredna dva dana, za koje sam planirao treking „Quilotoa Loop“ i dostizanje visine oko 4.000 mnv. Nastavio sam put na relaciji Latacunga - Isinlivi, takođe autobusom. Odspavao sam u „Hostal Lullu Llama“ (www.llullullama.com) na nadmorskoj visini od oko 2.900 mnv, što znači da sam prve dvije noći proveo ispod 3.000 mnv. Tu sam se slučajno sprijateljio sa parom Njemaca, koji su u stvari bili brat i sestra, a već oko desetak mjeseci na putu oko svijeta (budžet od oko 80 hiljada eura) i jednim

Belgijancem, koji je takođe već par mjeseci bio na turneji po Južnoj Americi. Sa njima sam naredne dva dana odradio treking „Quilotoa Loop“ (oko istoimenog jezera), sa noćenjem u malom mjestu Chugchilan i to u „Hostal Cloud Forest“ (www.hosteltrail.com/hostalcloudforest) na 3.200 mnv. Quilotoa jezero je vulkanskog porijekla, široko oko tri kilometra, a duboko oko 250 m. Zanimljivo je da je voda ovog jezera slana i bogata mineralima. To je atraktivna turistička destinacija i služi kao jedna od početnih tačaka za aklimatizaciju, zato što je najviši okolni vrh na oko 4.000 mnv. Nalazi se ispod jednog malog mjesta koje se takođe zove Quilotoa (3.900 mnv), odakle uzimam autobus i vraćam se u Latacungu, gdje provodim noć.

ILLINIZAS NORTE

Četvrtog dana putujem taksijem do mjesta zvanog El Chaupi, gdje me očekuje teretno vozilo u hostelu „Llovizna“, čiji je vlasnik Bladimir Galo. Plan za naredna dva dana je prvenstveno bio aklimatizacija do oko 5.200 mnv i osvajanje vrha Illinizas Norte. Bladimir me je teretnim vozilom odveo do „La Virgen“ parkinga, odakle sam nastavio put sam pod punom opremom pješice, nešto oko tri sata hodanja do planinarskog doma „Refugio Nuevos Horizontes“, koji se nalazi na visini od 4.700 mnv. Tu sam prenoćio, sa namjerom da ujutru rano krenem prema vrhu. Nisam baš najbolje spavao, jer sam se već četvrtog dana našao na visini od 4.700 mnv. Osjećao sam neznatnu glavobilju, koju sam brzo prevazišao. U domu su bili par majka-kćerka, koji su takođe namjeravale da krenu prema vrhu Illinizas Norte narednog dana. Ustao sam nešto prije pet sati ujutru, i tako je počeo moj peti dan na Andima. Izvirio sam napolje. Bilo je hladno i mračno. Moja pomoćna čeonu lampa, koju sam koristio u domu, nije mogla probiti rosnu maglu, tako da nisam mogao vidjeti puteljak kojim sam trebao krenuti prema vrhu. Za trenutak pomislih da moram čekati da se razdani i vratih po za čeonu lampu koju obično koristim prema vrhovima. Ova lampa je

AKLIMATIZACIJA

*Prvu noć sam proveo na **2.800 mnv (Quito)**, što je očigledno šok za organizam koji dolazi sa deset metara nadmorske visine. **Drugi i treći dan** bili su rezervisani za treking oko **Quilotoa jezera**, gdje se postiže visina od oko **4.000 mnv**. **Četvrti i peti dan** je bio rezervisan za osvajanje vrha **Illinizas Norte, 5.126 mnv**. Zatim slijedi osvajanje aktivnog vulkana zvanog **Cotopaxi, 5.897 mnv**, a naravno, na kraju i to desetog dana slijedi osvajanje **Chimboraza**, kao mog glavnog cilja.*

bila dovoljno jaka da probije maglu i osvijetli stazu. Vratio sam se u dom i uzalud pokušao doručkovati. Nagla promjena visine je učinila svoje tako da sam izgubio apetit. Opremio sam ranac i krenuo prema vrhu. Sa sobom sam uzeo dereze i dvije planinarske sjekirice od kojih se jedna mogla koristiti za „mixed climbing“, a naravno i šljem.

Kretao sam se grebenom prema vrhu, koji se nalazio na 5.126 mnv, što znači da sam trebao popeti visinsku razliku od 426 m, što nije mnogo, ▶

Cotopaxi - iznad oblaka

Chimborazo - na vrhu

ali je kretanje moralo biti krajnje oprezno. Stijene grebena su bile obavijene nevidljivim i veoma klizavim ledom, kao da su u staklu. Ali to za dobre dereze (Black Diamond Cyborg Pro), cepine (Cas-sin X-All Mountain Ice Axe) i vještinu kretanja nije predstavljalo prepreku.

Već se razdanilo i padao je snijeg. Lagano sam se približavao vrhu. Usporedo sa glavnim vrhom, nalazi se još jedan manji, koji je trebalo zaobići putanjom koja se sa razlogom zove "prolaz smrti", gdje su, na žalost, i iskusi planinari tu stradali. Sa ushićenjem sam stigao na oštar vrh. Nije bilo vidljivo, a snijeg je već pokrivaio moje tragove. Iskristio sam nekoliko minuta malo bolje vidljivosti, pa postavio fotoaparata na jedan kamen i napravio par fotografija. Takođe sam napravio kratki video snimak, a potom sam se počeo oprezno spuštati. Trebalo je ponovo proći "prolaz smrti", zaobići

Trenutak istine
kada si najbliži nebu

jedan od vrhova i vratiti se grebenom.

Bezbjedno sam se vratio u planinarski dom. Uspion i silazak je trajao četiri i po sata. Spakovao sam vreću za spavanje i krenuo nazad prema parkingu, gdje me je čekalo teretno vozilo za povratak u El Chaupi, a zatim u Latakungu, gdje sam proveo noć, ponovo na 2.800 mnv.

COTOPAXI

Za naredna četiri dana, plan je bilo osvajanje vrha Cotopaxi (5.897 mnv) i naravno mog glavnog cilja, vrha Chimborazo (6.310 mnv). Zato sam imao obezbijedenog lokalnog vodiča, koji je došao po mene u „Hostal Tiana“ (Latacunga) negdje oko 11 sati prije podne, što je bio moj šesti dan. Teretnim vozilom smo stigli do podnožja planine Cotopaxi, gdje smo parkirali vozilo i nastavili pješice sa opremom do planinarskog doma „Jose F. Rivas“ (4.800 mnv). Tu je bilo nekoliko timova, među kojima i jedan mladi bračni par iz Poljske, koji je, kako rekoše, proveo njihov medeni mjesec na Prokletijama.

Negdje oko 18 h sam se uvukao u vreću za spavanje i pokušao spavati do 23h. Vodič je rekao da je „doručak“ spreman. Nakon jela slijedi spremanje ranca i nešto posle ponoći polazak prema vrhu (normal route). Za nama su bili još nekoliko timova, čije su se čelone lampe nazirale ispod nas. Noć je bila vedra, a mjesec pun. Oštri hladni vjetar je šibao, a mi smo morali dodavati slojeve odjeće, dok smo na kraju obukli sve što smo imali u rančevima. Dok smo se kretali strmim lednikom, bili smo povezani konopcem, jer smo hodali terenom koji je imao mnogo pukotina - vidljivih i nevidljivih. Negdje oko 5.600 mnv kretanje je postalo teže i sporije, jer je visina činila svoje.

Uspješno smo stigli do vrha Cotopaxija. Vidljivost na vrhu je bila odlična. U daljini su se nazirali visoki vrhovi vulkana, a među njima i Chimborazo. Na

Glava na Chimborazu,
srce na Prokletijama

vrhu smo se zadržali dvadesetak minuta koje smo iskoristili da napravimo nekoliko fotografija i kraći video snimak. Veoma zadovoljni krenuli smo nazad prema planinarskom domu, a odatle teretnim vozilom pravac za grad Riobamba, gdje ostajem da odmaram jedan dan u prelijepom „Hostal Oasis“ (www.oasishostelriobamba.com)

CHIMBORAZO

Kao što je i obećao, vodič dolazi po mene teretnim vozilom i krećemo prema planinarskom domu vrha Chimborazo, mog glavnog cilja, visokog 6.310m. Stigli smo do određenog parkinga kod planinarskog doma „Hermanos Carrel Refuge“ (4.800 mnv), gdje smo parkirali vozilo i nastavili pješice oko 40 minuta sa opremom do planinarskog doma „Whymper Refuge“, na 5.000 mnv. Procedura je bila slična kao i za Cotopaxi. Odlazak na „spavanje“ oko 18 h, ustajanje oko 23h, „doručak“ i polazak oko ponoći.

Chimborazo je vrh koji je najbliži Suncu, mjereno od centra zemljine kugle. Činjenica je da ne postoji drugo mjesto na zemljinoj kugli koje je bliže zvijezdama, osim vrha Chimboraza. Za osvajanje Chimboraza (kao i Cotopaxia), potrebna je visoka fizička i psihička spremnost, kao i dobro poznavanje tehnike penjanja strmim lednikom uz upotrebu dereza, konopca, i cepina. Takođe, potrebna je i vještina zaustavljanja pada i spasavanja iz

Preporučujem Ande svim onima koji su u mogućnosti i imaju želju da dostignu visinu preko 6.000 mnv. Za specifične informacije mi se možete obratiti na e-mail: holevic@gmail.com

pukotina strmog lednika. Bilo je puno fatalnih slučajeva, o čemu svjedoče mnoge spomen ploče oko planinarskog doma ovog gorostasa. Normalno je potrebno od osam do deset sati da se stigne do vrha (normal route). Uspio sam osvojiti taj vrh za sedam sati. Bilo je potrebno konstantno kretanje, jer bi u suprotnom došlo do smrzanja. Uspion je bio dug, veoma strmom padinom lednika, a snijeg koji je nedavno napadao je bio dosta mek, tako da sam na nekim mjestima propadao i preko koljena.

Uspješno smo stigli do prvog vrha, a nakon dvadesetak minuta i do drugog glavnog vrha. Vidljivost je bila očajna, tako da nije bilo moguće napraviti dobre fotografije. Sa sobom sam imao očevu kapu. Moj otac je par mjeseci ranije iznenadno preminuo. Tu, najbliže nebesima, pomolio sam se Bogu za njegovu dušu, što je u stvari bio još jedan razlog da stignem do vrha. Sa sobom sam takođe imao i poster mog Planinarskog društva „Prokletije“. Sa sigurnošću sam zaključio da nigdje na svijetu ne mogu osjetiti ljepotu prirode, kao što to pružaju naše Prokletije.

Tekst i fotografije: Hako Olević

Suva planina – *carstvo vrtača!*

PHOTO: NEMANJA NEŠKOVIĆ (WILD SERBIA)

Prvu od *tri zimske transferzale*, između 21. i 24. decembra pregazila je četvoročlana ekipa iz „Wild Serbia” i beogradskog „*Extreme summit teama*”...

Već drugi put brišem tekst i krećem iz početka, ne znam da li je to iz prevelike želje da vam što bliže i jasnije dočaram ovu avanturu ili zbog slabe inspiracije. Pod utiskom sam, stvarno je sam, realno bio sam u mnogo „gorim” situacijama. Kad to kažem, mislim na mnogo surovije uslove u planini, kondiciono i mentalno teže uspone. Pa zašto sam onda pod toliko jakim utiskom? Svi moji usponi po Alpima, Kavkazu, Andima ili Himalajima, ►

FOTO: NEMANJA NEŠKOVIĆ (WILD SERBIA)

božanstvene su uspomene i zauzimaju poseban deo memorije mojih sivih ćelija. Izgleda da sam ovom prvom zimskom transferzalom Suve planine „otključao” tu memoriju.

Tim su činili Nemanja Nešković, Marko Nikolić, Ivan Nastić i Igor Radosavljević. Startno mesto bila je Niška banja, a prvog dana stigli smo do Sokolovog kamena na 1.523 mnv. Podigli smo bivak ispod samog vrha. Prvog dana prešli smo 16 km, sa 1.850 mnv uspona, a temperatura u šatoru bila je podnošljivih minus pet stepeni Celzusa.

Ne mogu reći da je bilo lako. Baš smo o tome pričali druge večeri, sedeći u šatoru, dok je napolju najviše besnelo. Niko nije očekivao udare vetra od 50 km/h, vejavicu i minus do beskonačnosti. Uglavnom se tada rađa ona čuvena rečenica koju izgovarate u sebi: „Zašto mi sve ovo trebalo u životu?” Čak sam kasnije pročitao jedan komentar, kako je izveštaj sa ove mini ekspedicije napisan kao da je prečkan Everest. Vidi se da je dobronameran komentar, sa smajlijem i to me je inspirisalo da vas

ZANIMLJIVOSTI
 Ceo **greben Suve planine** od Niške banje do Ljuberađe ima 65 km, sa oko 4.100 mnv uspona. **Kampovi** nam nikad nisu bili ispod 1.400 mnv. Nema **nijednog izvora vode** sem u podnožju, ispod 800 mnv. Cela transferzala je rađena **bez ikakve logistike**. **Visina snega** bila je između 20 i 30 cm a često u nanosima i preko 70 cm.

obavestim da mi itekako imamo surove planine i „alpske” uslove u našoj zemlji. Da li treba da vam kažem da je trećeg jutra u šatoru bilo deset ispod nule, a čizme su nam bile kao kamen (transformacija u pancericu). Palili smo primuse kako bi ih opustili i razglavili ne bi li nam noge ušle. Blage promrzline ću vući sigurno do kraja zime, jer vidim da su mi palčevi crvenkaste boje, a osećaja nema. Udar vetra je bio takav da te pomera iz mesta. Taj greben i dominantni Trem poznati su kao oličenje surovosti prirode.

Sa druge strane, Suva planina je, po meni, definitivno najbolji vidikovac Srbije, ukoliko imate sreće, kao što smo mi imali poslednjeg, četvrtog dana sa vidljivošću. Najlepši je pogled sa Litice (1.683 mnv) i Golemog vrha (1.535 mnv). Ka severu vas jedino zatvara Trem, ali to nije bitno jer u tom pravcu nemate nijednu ozbiljnu planinu. Ka zapadu dominira Kopaonik, Mokra gora i Hajla. Kako se više okrećete ka jugu vidite Komove, celu Šar planinu, pa Besnu Kobilu. Zatim Ruj i poznate Bugarske planine u pozadini, Vlašku planinu, Golemi Stol. Kao šlag na torti je pogled ka istoku i ceo greben Stare planine. Polako se završava krug ka Tremu i kao poslednje vrhove vidite Rtanj i Divnu Goricu, koja je u sklopu jednog kraćeg kraka Suve planine.

Neopisivo, nestvarno i bajkovito! Stojite iznad oblaka i vidite u radiusu od 200 km svaku ozbiljniju planinu. Gomila tragova životinja, čak rasterujemo

i srndaće dok su se igrali u jednoj vrtaci. Imate osećaj da ljudi ne postoje na planeti, a nalazite se na par kilometara (vazdušnom linijom) od autoputa Beograd - Leskovac. Kad se uzme u obzir da smo drugi i treći dan morali po magli i kijametu da „nabavimo” pravac kroz gomilu vrtaca, upornost se isplatila. Jako nezgodno za hodanje, noge vam se stalno užlebljuju između kamenja. Sve to nije ništa kad vidite da vam planina uzvraća i nagrađuje vašu istrajnost i poštovanje. Posle ovakvih akcija čovek je jako zadovoljan sa malim stvarima, ne mogu vam opisati tu sreću kad smo četvrto jutro raširili predvorje šatora i ugledali vedro nebo! Život zaista jeste lep!

Na kraju, napomena, nije bitno šta i gde penješ, već sa kim penješ! Čim sam došao na ideju da se ovako nešto uradi, pali su mi na pamet momci iz udruženja „Wild Serbia”. Ispostavilo se da je to pravi izbor i primer drugima da se udružuju kad je u pitanju popularizacija naših sportova i potencijala čudesne Srbije. Tek smo uradili prvi greben, ostaju još dva, duža i hladnija (Stara planina i Pešterski greben, Jadovnik – Revuša – Ozren - Giljeva planina).

Marko Nikolić

Pratite nas na FB stranici:
www.facebook.com/3grebenasrbije
 a slike će vam sve dočarati!

Prvi januar na Zlatiboru

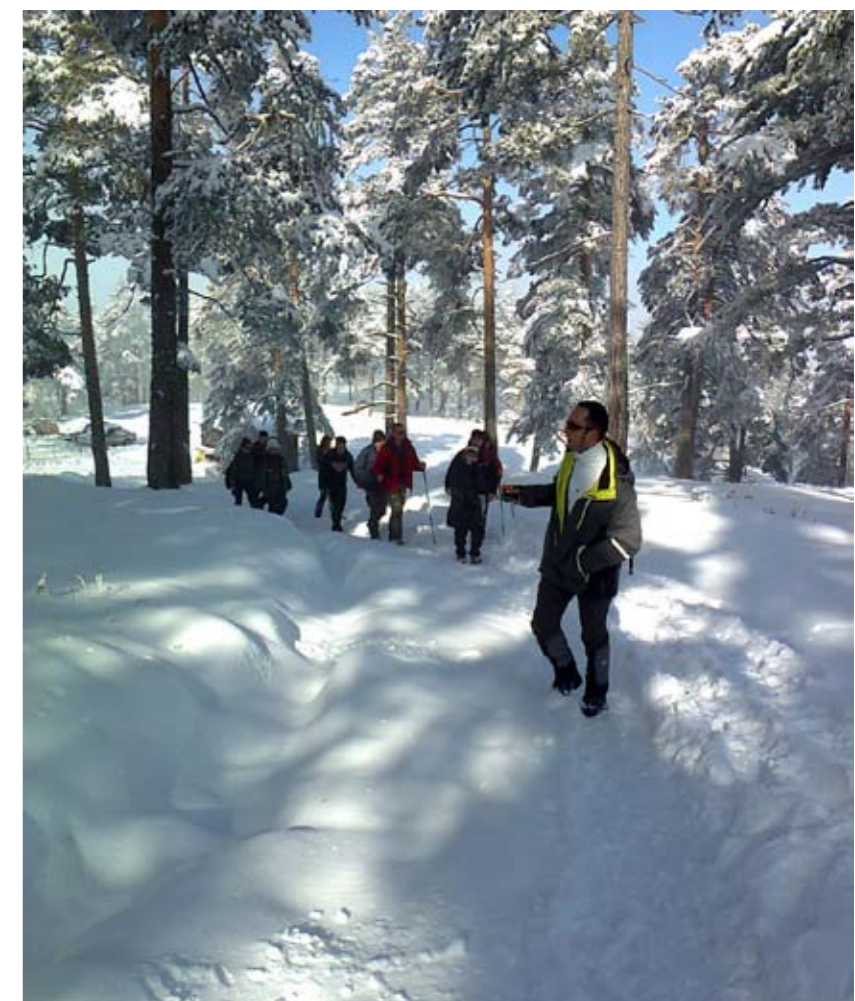
Okićen u bjelo, *Zlatibor (Srbija)* raširio zvjezdani osmijeh i dočeka nas sa toplih -10 stepeni Celzijusa...

Nestrpljiv i željan planine, dočekah poslednji dan u godini. Polaskom kombijem iz Pančeva, zakotrljasmo odlučnost u namjeri da tri dana uživamo u naručju Zlatibora. Broj 19 bio je zaokružen na spisku. Kovin, Smederevo, Kragujevac, Čačak, Užice... Zlatibor. Gume su pjevale svoju pjesmu, budeći nam sjaj u očima. Pod dirigentskom palicom vozača Bore, stižemo direktno u zimsku čaroliju. Okićen u bjelo, Zlatibor raširio zvjezdani osmijeh i dočeka nas sa toplih -10 stepeni Celzijusa. Vožnja od podne do 17 h, začas se, pretvorila u slavlje hodanja.

Čika Ljuba nas dočeka ljubazno, u svom planinarskom domu, što iskoristismo za brzi smještaj po sobama. Za čas smo bili spremni dati se u akciju. Veliki boravak, sa malim kaminom, davao je toplu sliku, milu očima i srcu. Još par ekipa planinara, iz raznih krajeva Srbije, zaokružila je početak novogodišnje priče. Mjesečina, razlivena po snijegu, mamila je ukočene noge na pokret. Predlog je upućen i brzo prihvaćen. Većina prisutnih je skočila na noge lagane i našla se na stazi, škripeći cipelama po suvom snijegu. Kakav zvuk! Naumljena, kratka, šetnja, pretvorila se u solidno planinarenje.

Predosmo, u pravcu urbanog centra i natrag, nekih sedam - osam kilometara. Hladnoća, bez daška vjetra, dala je bajkovit prizor našim licima, zajapurenim i sretnim. Usputni, skriveni poljupci, gugutanja na uvo i čvrsto preplitanje, nemirnih, prstiju, rasuše po snježnim kristalima, nijanse emocija. Vodiči PEK „Soko“, potrudite se da drže na okupu, dragocjenu, planinarsku družinu. Neki su se drznuli razmišljati o langlauf sekciji (ski trčanje na duge staze).

Obresmo se opet u domu, kao ovčice posle dobre ispaše, obasjani zadovoljnim osmijehom iz kojeg su lelujala hladna isparenja. Prošlo devet uveče. Atmosfera se brzo penje iz nezainteresovanosti u akciju.

Buket djevojaka, nekadašnjih Mostarki, markiraše stazu ka 1. januaru, virtuoznim lomom svojih kukova. Ko je šta ponio to je i stavio na zajedničku trpezu. Ugodan planinarski običaj se pretvorio u finu gozbu. Čak i poklonici božićnog posta su svojim želudcima učinili priredbu. Malo hrane i pomalo vina, bilo je geslo većine. Ritmovi sa CD grijali su dodatno, već ugrijanu atmosferu. Najuporniji su zamoljeni za počinak trećeg časa iza ponoći. Sijaset zvukova, koji su označavali ubrzani ritam spavanja, širio se kvadraturom doma. Samo se Čupko, naš pseći čuvar, oglašavao lavežom, važno pričajući okolini o našem prisustvu. ▶

Jutro donosi zlato! Čak i oni koji su predložili u pijenju ljutog mlijeka, izbauljaše iz kreveta. Kuhinja se zavlčila u nozdrve mirisom kafe i čaja. Doručak je pomogao, ubrzavši optimizam. Plan za cjelodnevno pješčenje najavio se, pa krenusmo neugaženim stazama. Tornik je cilj. Svaki problem, nakupljen u tim dragim glavama, vidno se otkidao i padao u usputno grmlje. Na kraju vikend naselja, iznad sela Ribnica, podjelismo se na grupu koja se spušta do podnožja ski staze i grupu koja izlazi na vrh. Gazeći djevičansko bjelo, davali smo šumi nadnaravni utisak. Fotoaparati nisu mogli zabilježiti ono što je oko razoružavalo! Horizont nas je milovao pogledom. Crna Gora i Bosna dozivala moćnim masivima. Gledaj i znaćeš zašto si se rodio! Daje ti se priroda! Uzmi! Vratit ćeš ovih dana.

Horde zabezegnutih skijaša spuštala se padinama milog vrha. Pri spuštanju, okrajkom staze, imadosmo priliku sagledati sav užitak, naloženih daskaša, koji tetoše stazu razvaljene planine. Za rad malo užitka, u stanju smo skršiti mnogo toga!

Bez mnogo zadržavanja, krenusmo ka domu, putem kojim se rijeđe ide - asfaltom. Na domak kuće, presjekosmo i obilježismo livadu kao linijarom. Pet sati hodanja nas je oplemenilo. Sumrak nas je tapšao po ramenima. Živopisne misli se razmigoljiše preko tople trpezarije.

Dobar dio ekipe je odlučio i posjetio centar zlatiborskih dešavanja. Vidjeli su vrle scene, golih, tresućih stomaka u očajničkom pokušaju hvatanja orijentalnih ritmova. Brže bolje, natrag, u okrilje planinarske kuće i društva pozitivnih misli.

Repriza je bila kako treba! Skromno i planinarski. Legli do ponoći, a ustali u 8 h. Kombijem odveženi do početne tačke. Vikendice se branile džipovima,

parkiranim kraj nepreglednih kapija i ograda. Naviknuti na svašta, pohodismo prerast, čuvenog kraja. Pod zaštitom nekoga, a najviše Žuće koji nas je stalno pratio, uđosmo pod svod grandioznog objekta prirode. Obuzeti ljepotom, nastavljamo ka selu Dobroselici. Tu nas čeka mir. Crkva brvnara poklanja trg. U spoju sa lokalnim grobljem, potpuno grli seljane. Čovjek gorštak, sazdan od nedaća, viri kuštrave glave iza drvenog zvonika. Kroz prozore, napuštene škole, vidi se veliki dio zapadne Srbije. Srbija ne vidi njih! Gase se škole u ugašenim selima. U Dobroselici je bilo 350 đaka! Danas nijednog. Zarasli tereni, namjenjeni rekreaciji, govore o vremenima živosti. Početak ovog januara, sveo se na tihovanje. I neka! Samo kroz tu fazu možemo doći do saznanja o nama samima.

Nekoliko kilometara nas vodi do raskršća, bitnih puteva. A kraj puta, kuća šarplaninca. Ogromna količina, čupave, dugodlake, ljubavi, davala se njuškom, jezikom i okom opreznim. Ostvarismo finu interakciju češkanja i emocija, dok je vlasnik automehaničarske radnje (ujedno i njegov) nije prekinuo gundanjem. Obližnji restoran „Lovac“ nas je lovio svojim đakonijama, jedan satak. U dom stigismo u sumrak. Oprostismo se se od ukućana i domaćina, pa dadasmo točkovima oduška. Istim, dolazećim, putem vratismo se u civilizovane domove. Dvoje vrsnih stanovnika oba grada, povezoše me do Beograda. Ogrnut njihovom pažnjom, premostih sve prepreke, velegradskog prevoza. Živ i zdrav, poput ostatka novogodišnje ekipe, dokotrljah u svoju naseobinu, pun želje da se, uskoro, družim sa istom, meni ugodnom, družinom.

*Hodajuće čavrljalo
Branislav Makljenović*

Preko pet vrhova

Planinari iz Makedonije i Srbije u zimskim uslovima popeli najviši vrh Šare - *Titov vrh (Makedonija)*...

Organizaciji PK „Balkan“ (Beograd) i PD „Makpetrol“ (Skoplje), 18 decembra 2011. godine, osvojen je najviši vrh Šar Planine - Titov vrh. Uspion je izvršen grebenom Šare, u zimskim uslovima, prelazeći pri tome pet vrhova (svi preko 2.500 m), kao što si Cerepašina (2.550 m), Bakrdin (2.704 m) i Titov vrh (2.747 m). Povratak je bio istom, trasom tako da su se planinari, praktično, na svaki vrh popeli i spuštali po dva puta.

Na startu uspona u šest sati ujutro, u naselju Popova Šapka, ispred Metereološke stanice (1.800 m), okupilo se oko 25 planinara iz Srbije i Makedonije. Planinari koji su se ovom pozivu odazvali iz naju-

daljenijeg mesta bila je četvorka sa severa Bačke, iz Sombora (Rada, Franja, Bora i Slavko). Vreme na početku uspona bilo je ohrabrujuće, prohladno (oko -5°C) bez vetra i padavina sa snežnim prekrivačem oko deset centimetara.

Najstrijmiji konstantni uspon bio je do prvog vrha (Cerepašina) gde izlazimo na greban Šare. Tu se već osetilo da je temperatura znatno niža. Povećava se brzina vetra koji pravi snežne nanose i do jednog metra. Tu su najveći napor uložili naši domaćini, makedonski planinari, koji su bili na čelu kolone i prtili stazu. Kolona se malo razvukla, a svi planinari, u manjim grupicama, izlaze na Titov Vrh od 13 do 14 časova. Vreme se naglo počinje pogoršavati, brzina vetra je 60 do 80 km/h, temperatura pada na 15 stepeni ispod nule, a sa prisutnim vetrom, subjektivni osećaj hladnoće je još veći. Da bi se okrepili, odmorili i pripremili za povratak zaštitu nalazimo u kuli na samom vrhu.

Povratak planinarima pada mnogo teže, prvenstveno zbog prisutnog umora, a i vetar koji se pojačava, podiže već napadani sneg, zatrpava napravljenu stazu, ometa i smanjuje vidljivost planinarima. Oko 17 sati, kada poslednja grupa planinara dolazi ponovo do vrha Cerepašine, već se smračilo i planinari su primorani da aktiviraju čeonu lampu. Vetar sa snežnim nanosima i mrak čine svoje. Na kratko gubimo stazu i orijentaciju gde se nalazimo. No, uz pomoć GPS i novim prćanjem snežnih nanosa, u 19 časova dolazimo do našeg odredišta - do Metereološke stanice, odakle smo i krenuli.

Na ovoj akciji planinari su prepešačili oko 24 km, napravili visinsku razliku u usponu i spustu po 1.960 m i na stazi proveli aktivno 13 časova. Oko 20 planinara u potpunosti su izvršili postavljeni cilj i popeli se do Titovog vrha, među kojima su bili i svi somborski planinari, dok su se ostali zadovoljili usponom do Cerepašine odnosno Bakrdina.

Slavko Šmit

Gore levo: Na vrhu Cerepašine (2.550 mnv); Gore desno: Somborski planinari na najvišem vrhu Šar planine - Titov vrh (2.747 mnv); Dole: Polazak na uspon; Dole levo: Somborci na drugom vrhu Šar planine - Bakrdin (2.704 mnv); Dole desno: Somborci na grebenu Šar planine ka prvom vrhu

PLANINARENJE

Planina mala, a izazov veliki

Atraktivni vrh *Ostrvica (planina Rudnik, Republika Srbija)* bila je meta planinara iz beogradskog PSD „Železničar”...

Ostrvica je vulkanska kupa visoka 758 m koja svojim položajem i oblikom dominira nad pitomim predelima Rudnika. To je vrlo strm i teško pristupačan šiljak, na koji je pristup moguć jedino sa severozapadne strane, koja prvo vodi kroz šumu, a zatim vrlo atraktivnom kozijom stazom. Sam vrh se inače završava sa dva manja vrha koja su povezana grebenom. Na jednom delu vrha nalaze se i veoma atraktivni ostaci srednjovekovnog utvrđenja, za koje se pretpostavlja da je služilo kao osmatračnica. Iako je visoka samo 758 m Ostrvica veliki je izazov za planinare, te je zbog svog izgleda i težine dobila ime Srpski ili kako je još zovu Mali Materhorn.

Tog 18. decembra po vremenu koje obećavalo lep dan, grupa od nas deset planinara sa vodičem Nikolom Radojevićem iz PSD „Železničar” na čelu krenula je put Rudnika. Nakon oko dva sata vožnje stigli smo do podnožja Ostrvice. Po dolasku sledilo je upoznavanje planinara sa alpinističkom

opremom i korišćenja iste. Kod mnogih je to izazvalo oduševljenje, jer se prvi put susreću sa alpinističkom opremom (pojas, prusik, karabiner, gurtina). Nakon stavljanja i provere opreme, konačno smo krenuli na uspon. Put nas je vodio livadom do šume, koja je, kako smo se više penjali, počela da prelazi u kamenjar i stenje, pravo lice Ostrvice. Iako sam uspon ne traje dugo, zbog plani-

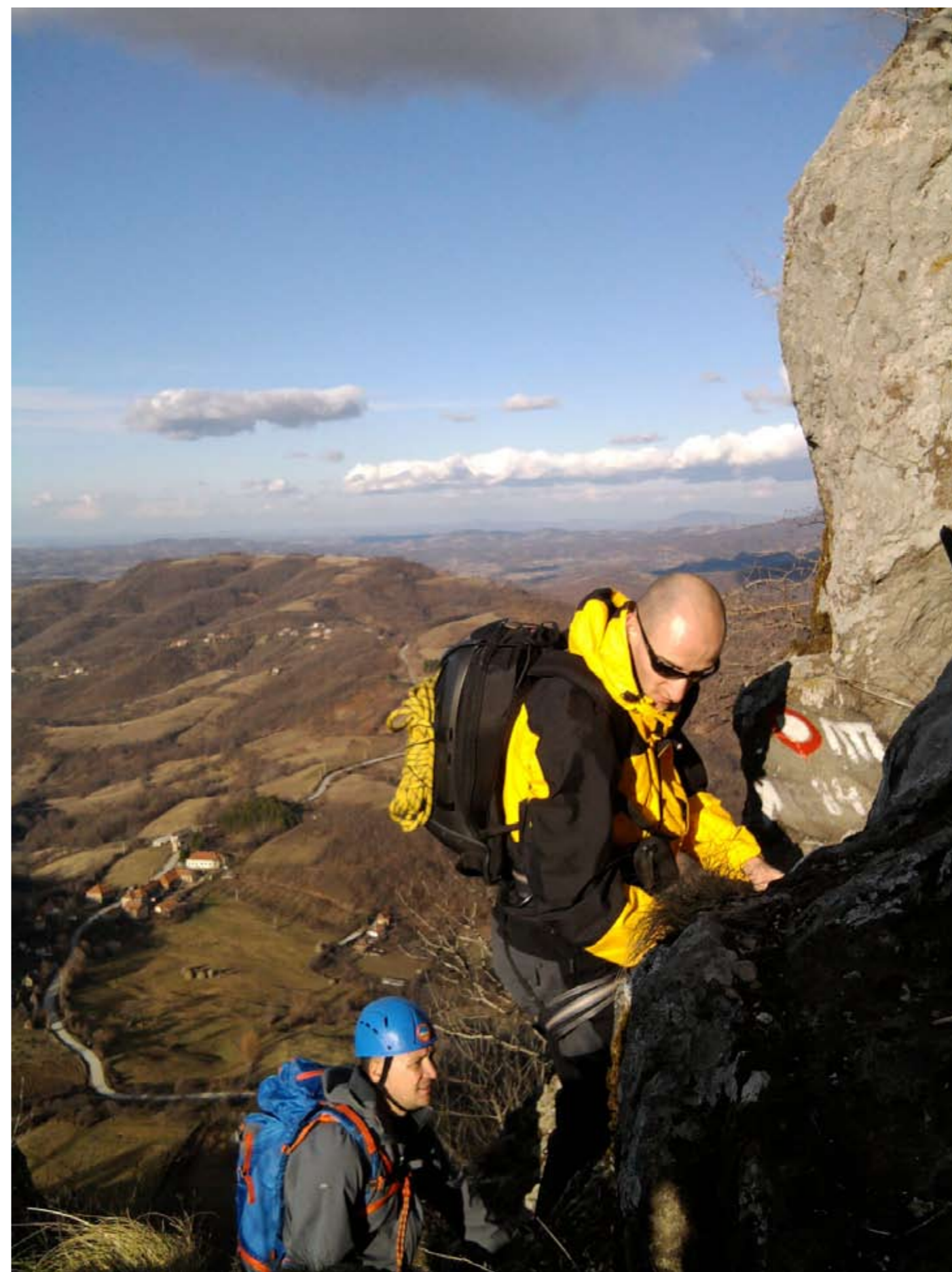
nara koji se prvi put susreću sa ovakvim terenom, napredujemo polako uz poštovanje svih procedura po inače dobro obezbeđenoj i markiranoj stazi. Poštovanje mera bezbednosti na ovako strmom i stenovitom terenu mora se ispoštovati, jer svako otklizavanje i pad se mogu završiti fatalno.

Nakon nešto više od dva sata uspona svi zajedno izlazimo na vrh Ostrvice. Posle čestitki i neizbežnog fotografisanja, na vrhu smo proveli pola sata uživajući u veličanstvenom pogledu koji je sezao čak do Avale i Kosmaja na jednoj, a Ovčara i Kablara na drugoj strani, kao i na prelepe pejzaže Rudnika odenute u jesenje ruho. Sledi nam silazak, to je ozbiljan poduhvat s obzirom na teren

po kojem se spuštamo. Treba dobro isplanirati svaki korak i naći dobar oslonac. Samo spuštanje trajalo je nešto duže zbog pauza za fotografisanje i demontaže užadi kojima smo se osiguravali i silazimo bez problema.

Kada smo se spustili, sumrak je već počeo da grli Rudnik, pa smo se srećni i zadovoljni posle uspešno izvedene akcije, uputili prema varošici Rudnik na zasluženu večeru i predah. A posle tople kafanske atmosfere i sabiranja utisaka, krenuli smo put Beograda, u koji stižemo dobro raspoloženi sa još zadovoljnijim vodičem.

*Dragan Delić
PSD „Železničar“, Beograd*

I žurka, i planinarenje!

Dvadesetak planinara iz Pančeva i Beograda dočekali su Novu godinu na planini *Tari (Srbija)*...

Grupa od dvadesetak planinara iz Pančeva, pojačana sa par ljudi iz Beograda, u organizaciji PSD „Jelenak“, krenula je rano ujutru poslednjeg dana, sada već stare nam 2011. godine put Nacionalnog parka „Tara“, u Kaluđerske bare, veoma popularan i atraktivan deo ove planine.

Željni snega koji nikako da padne, oči su nam zaiskrile kao u malog deteta, kada se snežni pokrivač povećavao kako smo prilazili našoj konačnoj destinaciji, sve dok se okolina nije pretvorila u pravu zimsku idilu, totalno drugačiji svet od onog koji smo ostavili iza sebe kada smo krenuli.

Smešteni smo u jednoj privatnoj vili, velikoj ta-

man toliko da primi sve nas. U blizini smo hotela „Beli bor“ ali na takvom mestu da smo se osećali, kao u udobnom planinarskom domu odakle pogled puca na snegom pokrivene nepregledne brežuljke i borove sa verovatno dobro sakrivenom Pančičevom omorikom koja raste samo ovde.

Krećemo u laganu šetnju do hotela „Omorika“, udaljenog nekih 3,5 km i vraćamo da započnemo pripreme za najluđu noć. Vredne ženske ruke koje su, inače, činile dve trećine ukupnog broja, stupaju na scenu i pripremaju hranu i piće koje smo kupili. Rezultat: takav da bi nam i najbolja slavska trpeza ili svadba pozavidela, postidela se i dobila komplekse za dugi niz godina.

Tura info:

Organizacija: PSD „Jelenak“, Pančevo.
Vođa puta i planinskih ruta: Milan Glumac

Koči, koči!

Žurka!

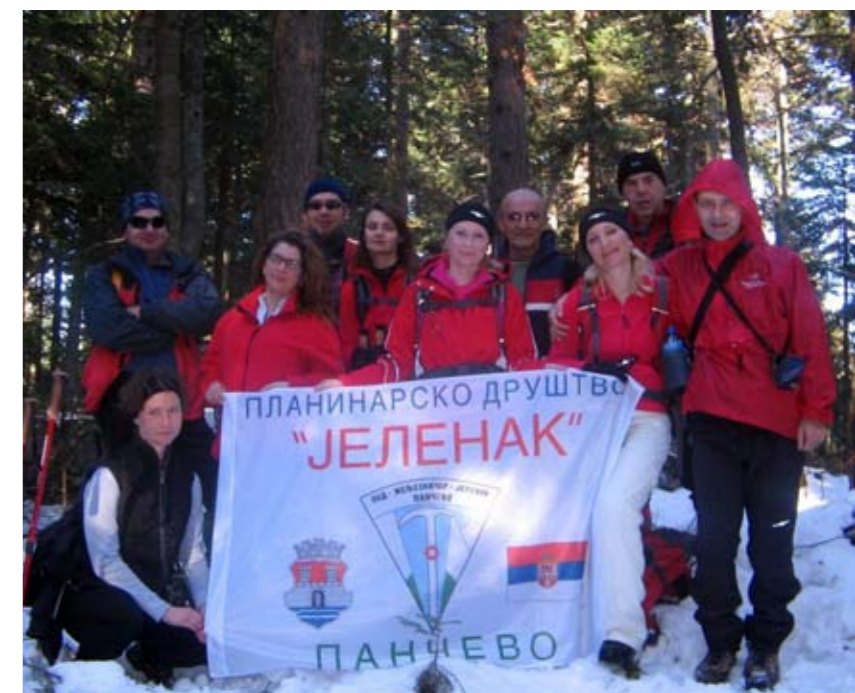
Posle žurke

Jelo se, pilo, pevalo i igralo, a pozitivna energija koja je kružila vazduhom dostigla je kulminaciju kada smo uzeli mikrofon u ruke i počeli karaoke.

Pored reprize i reprizine reprize Nove godine naredna tri dana smogli smo snage da planinarimo po okolnim krajevima, obilazeći vidikovce, ne mareći toliko o osvojenoj visini, koliko o upijenoj lepoti oko nas. Posetili smo i Tarabića brdo, mesto gde su živeli čuveni Tarabići, tvorci legendarnog proročanstva. Pokušali smo da stupimo u kontakt sa nekim od njih ne bi li saznali nešto interesantno, poput loto brojeva za naredno izvlačenje ili kada ćemo ući u EU... Ali nismo uspeli nikog da pronađemo. Verovatno je bilo suviše znatiželjnih, pa su morali da napuste ovo mesto. Oni koji su poželeti umesto šetnje išli su na obližnje sankalište gde su uz sanke, grudvanje i Sneška Belića ponovo osetili svu onu dečiju radost.

Za kraj – šta reći? Jedan divan i nezaboravan doček Nove godine o kome smo dugo posle pričali komentarišući slike. A ko želi da vidi sve ove zimske čarolije, na samo par sati vožnje od Beograda ili većine drugih delova Srbije, lepotica Tara vas čeka. Zima tek počinje!

Autor teksta i foto: Ivan Oprijan

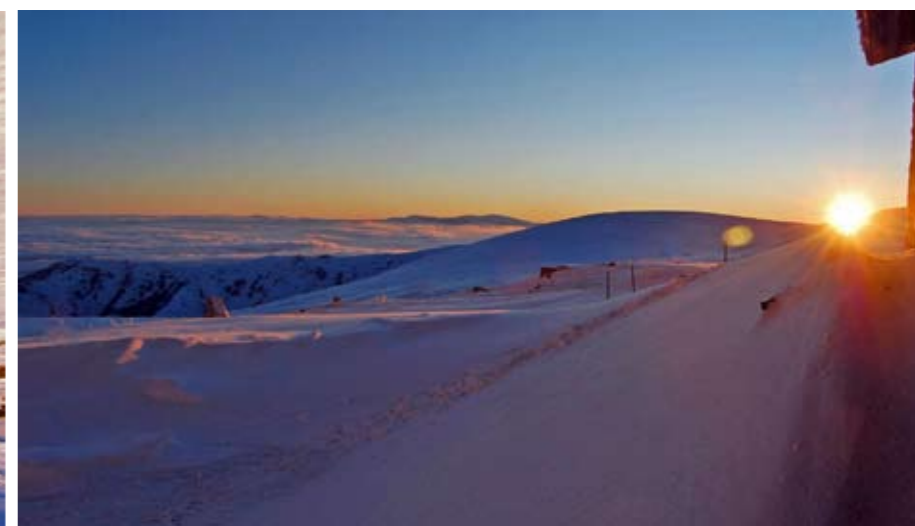

INFO

Planinarski dom „Javor“ (1.055mnv)
Domom upravlja PSD „Javor“
Kontakt: +381 11 268 80 49, +381 64 196 33 51,
+381 31 385 94 02 (dom)
www.psdjavor.org.rs

Lovački dom „Mitrovac“
Kontakt: +381 31 859 722

Gore: Dom i pogled na visoravan; Levo: Golemo iznenađenje na Golemom ezeru „Da!”; Dole: Gozba na zaleđenom jezeru

INFO

Planinarski dom „Dimitar Ilievski - Murato”
(2.218 mnv). Domom upravlja **PSK „Pelister”**.

Kontakt:

Telefon: +389 75 45 87 82 (Pepo),

+389 78 39 57 45 (Igor)

e-mail: psk.pelister.bt@gmail.com

sto na zamrznutom jezeru i tamo smo ručali i pili vino.

Poslepodne oko tri sata imali smo jedno zaista veliko i lepo iznenađenje. Momak iz naše ekipe, koji živi u Americi, pitao je moju sestru da li želi da se uda za njega i pružio joj prsten. Sve se to odvijalo na sredini zaleđenog jezera. I ona je rekla: „Da!”. :) Bio je to zaista veliki povod za slavlje i feštu do zore.

Drugog januara ponovo smo imali dobro vreme, koje smo proveli sunčajući se, a posle smo ponovili ručak napolju. Dok smo mi uživali u prirodi i suncu, dole u gradu temperatura je bila minus osam stepeni.

Puni pozitivne energije, svi su bili srećni, ali našem druženju se bližio kraj, tako da smo oko dva sata, nažalost, morali da krenemo kući.

Stefan Petrovski

Iznenađenje na zaleđenom jezeru

Ekipa iz Bitole dočekala je Novu godinu na planini **Baba (Makedonija)**. Bilo je tu i vatrometa, i fešte, i sunčanja, ali i jedna iznenadna prosidba!

Oko podne smo krenuli na Golemo ezero (planina Baba) koje se nalazi na 2.218 mnv iz sela Niže Polje koje se nalazi na 1.100 mnv. Vreme je bilo oblačno i padao je sneg. Bilo nas je sedmoro, a dvoje nam se priključilo sutradan, 1. januara. Staza nije bila gažena do tad, pa smo je mi prtili. Sneg je bio oko 40 cm. Na kraju, posle četiri sata hodanja, sa rančevima teškim oko 15 kg u proseku, stigli smo konačno do planinarskog doma na Golemom ezeru. U ponoć smo gledali vatromet koji se dešavao dole u gradu Bitoli. Bilo je sjajno dočekati novu godine na planini napolju i dalje od civilizacije. Prvog januara je nas je dočekalo fenomenalno vreme, postavili smo

Start u selu
Niže Polje

Trenutak sa sobom i planinom

Doček Nove godine na kome nije bitno koliko ste para „pukli” na garderobu, šta ste obukli i koliko ćete se napiti... Vrh *Rtnja (Srbija)*, u ponoć 31. decembra!

Doček Nove godine na vrhu Rtnja ili „Deda Mraze, uspeli smo i bez tebe!” Ovo je doček samo za najhrabrije, najspremnije, najspretnije i psihički najstabilnije ljude. Tačno u ponoć biti na 1.566 mnv i uživati u pogledu na okolne gradove i vatromete koje prašte iznad njih! Temperatura od -18 i vetar od 35 km/h učiniće uspon još zanimljivijim i lepšim, jer, kako neko reče: „Bol je privremen, a pobeda je večna”. Ovako je Milan Vučić (PK „Šiljak”, Boljevac) pozvao drugare na doček Nove godine na Rtnju. Odazvala se mala, ali odabana grupa.

Neko je, jednom, rekao da su najbolje one knjige koje ne mogu da se čitaju. Za koje ti, i kad ih pročitaš, dođe da ih sakriješ od sebe, dok ih ne „odboluješ”, a onda im se ponovo vratiš. A ja kažem: isto je i sa dobrim ljudima, sa prijateljima i sa planinom. Kada podelite sa njima najlepše trenutke, zvezdane časove, nagutate se vazduha i života... onda vam jedino ostaje da se, kada se rasanete, povučete u svoju jazbinu i „odbolujete” te predivne trenutke, predivne ljude i planinu. I, da se pitate da li vam se to zaista desilo. Ili ste možda sve to sanjali, ili, prosto, pročitali dobru knjigu i previše se uživali u nju.

PHOTO: MILAN VUČIĆ I MIRJANA PERIĆ

Sećam se, koračali smo zavejanim serpentinama i posmatrali seoske svetiljke ispod nas i nebeske iznad. Smrznutih prstiju i noseva, delili smo reči, poglede, osmeh i tišinu. A tišina... Kao da smo, čuteći, najviše i govorili. Nismo morali da objašnjavamo jedni drugima zašto hitamo ka 1.566. metru nadmorske visine, na 15 stepeni ispod nule, u susret Novoj godini. Možda neshvaćeni od drugih ljudi, od onih koji ne razumeju ni planinu, mi smo se i u tišini razumeli bez ijedne reči. Čuteći, govorili smo ono što možda ni sami sebi ne umemo da objasnimo.

I, kao što reče moja draga Mika, ostvarili smo jedan san, tako lep, da mi se čini da još uvek sanjam. Mahali su vam sa vrha Rtnja tačno u ponoć Mirjana Perić, Nikola Marković, Milan Vučić, Aneta Arifi, Jelenko Todorović, Dalibor Jović, Stefan Ristić, Milena i Jelena Dragičević pijani, ali ne od alkohola, već od sreće i adrenalina. Zakoračili smo u Novu godinu na najlepší mogući način. Možda ipak nisam sanjala.

I, znate li šta je najbolje od svega? Kada nakon svega, smrznuti, mokri, pomalo umorni, opet želite da ponovite to putovanje, gotovo istog časa. Jer, kada ostavite srce na planini, u svakom smislu te reči, onda joj se stalno vraćate.

Jelena Dragičević,
PSD „Crni vrh”, Bor

INFO

Na uspon na Rtnj može da se krene iz istoimenog mesta.

Pionirski dom „Marinko Mitrović” i depadans.

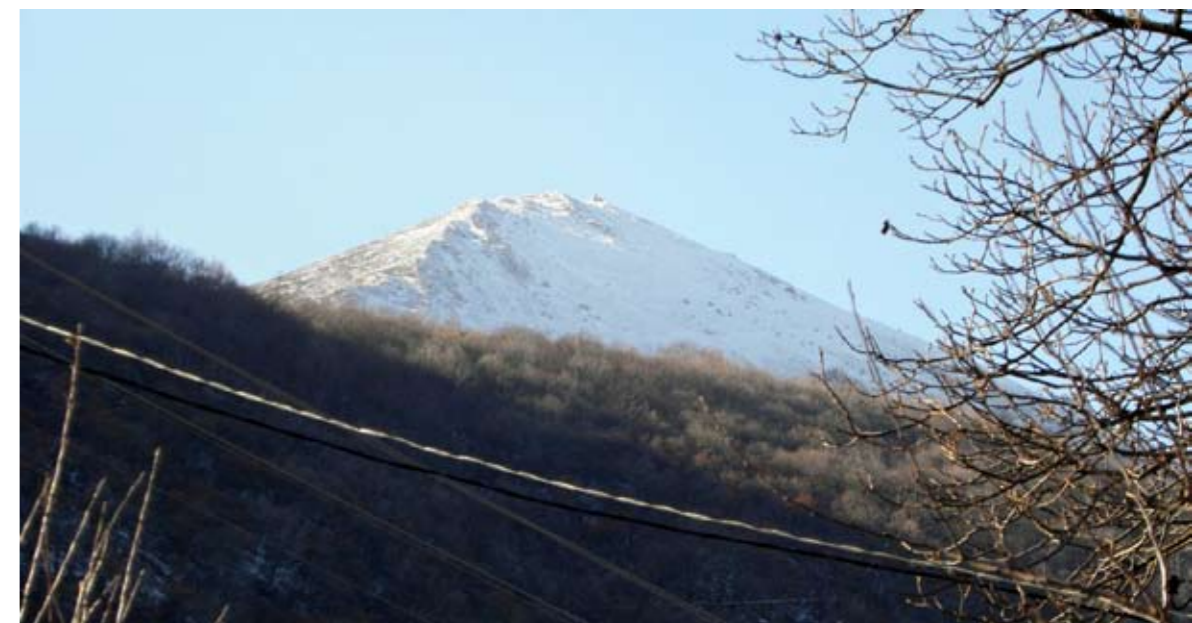
Telefoni: +381(0)30 61 870

+381 (0)30 63 384,

+381(0)64 8615 743

www.mileniumrtanj.com

PLANINARENJE

PROMOCIJA

Konkurs *Pećine i mi*

Poziv speleolozima i prijateljima pećina i speleofotografije da učestvuju u konkursu za najbolju speleo fotografiju...

U toku je peti po redu fotokonkurs „Pećine i mi“, koji je drugi put zaredom balkanski! Ovaj konkurs za najbolju speleo fotografiju, kao i ranijih godina, organizuje Speleo klub „Prista“ iz grada Ruse, Republika Bugarska.

Po rečima Saša Popova, predsednika Speleo kluba „Prista“, u početku je ovaj fotokonkurs bio zamišljen kao klupski.

- Na poslednjem klupskom sastanku na kraju godine pregledavane su fotografije članova kluba, komentarisane i uz jedno lepo druženje i razgovor birane su najbolje od strane gledalaca. Tako je bilo prve godine. Druge godine međunarodni karakter fotokonkursu dao je Mikan Andreev iz Dimitrograd, Republika Srbija, sa setom fotografija iz „Vetrene dupke“, pećine pored sela Vlasi kod Dimitrograda. Uz njegovu pomoć treće godine na konkurs su se javili fotografi iz skoro svih balkanskih zemalja, kao i iz Moldavije i Rusije. Tada je prvi put od najboljih radova napravljena izložba koja je prikazana u gradovima Ruse i Sofija u Bugarskoj, kao i u Dimitrogradu u Srbiji. Treći fotokonkurs je već poprimio karakter balkanskog, ali je zvanično tek četvrti postao i prvi balkanski - priča nam Sašo Popov o istoriji fotokonkursa „Pećine i mi“.

Uz podršku Balkanske speleološke federacije ovaj fotokonkurs objedinjuje fotografe speleologe i prijatelje pećina i jama iz svih balkanskih zemalja sa njihovim najboljim fotografijama načinjenim u toku 2011. godine. To je jedan vid izveštaja kojim speleolozi i ljubitelji pećina i jama opisuju njihova dostignuća, preživljavanja i emocije, o beskrajnoj lepoti pećina uhvaćenoj objektivom malog broja očevidaca i podeljenom sa celokupnom balkan-

skom speleo zajednicom i ostalim ljubiteljima pećina i dobre fotografije.

Konkurs je oficijelno balkanski, ali je otvorenog tipa, što omogućuje da u njemu učestvuju fotografi iz celog sveta. U prošlogodišnjem, četvrtom, izdanju učestvovalo je 98 autora iz svih balkanskih zemalja, kao i iz Austrije, Argentine, Brazila, Velike Britanije, Italije, Kanade, Moldavije, Rumunije, Rusije, SAD, Slovačke, Ukrajine... sa ukupno 497 fotografija. Žiri je imao jako težak zadatak da odabere najbolje radove. Izložba najboljih fotografija je prikazana na Balkanskom speleo saboru koji je 2011. godine održan u Makedoniji.

I ove godine što se tiče učešća na fotokonkurs ništa nije promenjeno. Nagrade za najbolje fotografije će biti speleo oprema koju daruju sponzori i organizatori fotokonkursa. Od najboljih radova će ponovo biti napravljena izložba koja će biti prikazana na balkanskom saboru speleologa u toku leta 2012. godine u Sloveniji.

Sašo Popov

Fotografije možete poslati na e-mail:

we.and.caves@gmail.com

najkasnije do **31. 1. 2012. godine.**

Nove informacije vezano za konkurs možete potražiti na **Facebook-u** u grupi **We And Caves**,

Пещерите и ние, *Pećine i mi*.

Pogledajte i propozicije za učešće na fotokonkurs „Pećine i mi“.

Pod pokroviteljstvom Balkanske speleološke federacije (Balkan Speleological Union) i Bugarske speleološke federacije (Bulgarian Federation of Speleology) i uz ljubaznu pomoć Fotosinteza Speleo klub „Prista“ – Ruse, Republika Bugarska, organizuje

2. Balkanski fotokonkurs na temu „Pećine i mi“

Na konkurs mogu da učestvuju svi speleolozi i prijatelji pećina. Svaki učesnik može da pošalje najviše 8 fotografija – po 4 u dve kategorije konkursa:

1. Ljudi u pećinama i jamama
2. Lepota pećina

Fotografije se šalju na e-mail: we.and.caves@gmail.com najkasnije do 31. 1. 2012. godine.

Svaka fotografija treba da bude propisno obeležena, treba upisati ime fotografije, ime i prezime autora, mesto i ime pećine gde je fotografija nastala. Na konkurs mogu da učestvuju fotografije nastale u toku 2011. godine.

Tehnika: Digitalna fotografija jpeg formata.

Format: Duža strana min. 1.600 pixel, preporučuje se veličina 1 - 4 MB.

Slanjem fotografija autori su saglasni da one mogu biti upotrebljene u nekomercijalne svrhe, od strane organizatora – za popularizaciju speleologije putem izložbi, plakata, reklamnih materijala, filmova i dr.

Do **15. februara 2012. godine** žiri od 5 članova će odabrati pobednike: prvo, drugo i treće mesto u svakoj kategoriji. Najbolje fotografije će biti nagrađene robnim nagradama i diplomama. Nagrađeni i drugi odabrani radovi će biti štampani i biće organizovana izložba fotografija na Balkanskom saboru speleologa u Sloveniji 2012. godine.

Za detaljnije informacije:

Telefoni: +359 878 472421 i +359 898 626104

E-mail: speleo.prista@gmail.com

Na tankoj žici

Mladi Austrijanac **Michael Kemeter** bavi se neobičnom i ekstremnom vještinom. Zovemo je **slacklining**, a nekada je bila poznata pod jednostavnim nazivom - hod po žici...

Dok smo zabezeknuto posmatrali klipove na Youtube-u, kroz glavu nam je prolazilo mnogo misli... Od navijanja, brige i ushićenja kada bi bezbedno nogama dodirnuo tlo, do radosti i pitanja: „Ko je ovaj mladić?“ Čovek koji hoda po žici iznad ponora, bez ikakvog osiguranja je mladi Austrijanac Michael Kemeter. Njegov hod po žici je fascinant, inspirativan, opasan, ali i, začudo, smirujući. Sigurno se pitate kako je to moguće. Hm... Evo njegove priče!

Michael Kemeter je rođen i odrastao u centralnom delu Austrije, u malom gradu Tragöss. Ima 23 godine i skoro osam godina profesionalno se bavio streljaštvom (vazdušni pištolj). Šest godina je bio u austrijskom nacionalnom timu. Krajem 2010. godine okončao je streljačku karijeru.

Sa slackliningom je počeo 2007. godine, dok je završavao diplomski rad iz „inžinjerstva oružja“. Ubrzo je shvatio da ne može da sakupi dovoljno novca za život baveći se streljaštvom iz vazdušnog pištolja. Zato je počeo da usavršava engleski jezik, da putuje po Evropi i da radi na slacklining vještinama. Tako je 2009. godine stigao do svog prvog svetskog rekorda i to je, kako kaže Kemeter, „bila varnica koja je izazvala požar motivacije da krene sa još više novih iskustava i avantura“.

A šta je zapravo slacklining? Zvuči kao opasna, cirkuska vština, posebno kada pogledate Michaelove fotografije. Vrtoglavo, napeto, izazovno... To je zapravo sport ravnoteže, u doslovnom prevodu – hod po žici.

Doduše, poklonici ovog sporta ne hodaju po žici, već po elastičnom konopcu razapetom između dve tačke – drveta, stene... Slackline se deli „lowline“ (tricklining – sa čučnjevima, poskakanjem, okretima; jumpline – hod po žici u skokovima; rodeoline – hod po opuštenom konopcu; longline – hod po trasi dužoj od 40 m; waterlining – hod po žici iznad vode) i „highline“ - slacklining na velikoj visini iznad vode ili zemlje. Osim

osnovnih slackline disciplina, sve je popularnija yoga slacklining, odnosno meditacija na žici.

MP: Kada ste odlučili da započnete ovu avanturu i šta vas je vodilo na tom putu?

- Godine 2010. započeo sam putovanje po Evropi i Americi. Napravio sam nekoliko svetskih rekorda u poslednjih četrnaest meseci i nastavio sa mojim „umetničkim radom“ sa Slacklining. Želim da pokažem šta je sve moguće uraditi kon-

centracijom i šta sve možeš da uradiš treniranjem svojeg uma do viših nivoa nikad neprestajući sa istraživanjem. Slacklining je za mene važan deo meditacije i pronalaženja balansa u mom životu – naročito „free solo” (hodanje bez osiguranja).

MP: Da li nam možete reći nešto o najopasnijim performansima hodanja po kanapu i najriscantnijim momentima sa kojima ste se suočili?

- Ne postoji pokušaj ili neodlučnost kod „free solo” hodanja. Ili izvedeš to, ili ne! Ova igra je jednostavna za objašnjenje: ako napraviš jedan pogrešan korak ili, pak, ne možeš da se nosiš sa velikom količinom straha, dišeš pogrešno i mišići

počnu da ti se tresu, tada dolazi moment kada se zapitaš: „Šta se to dešava sa mnom?”. I to je kritični trenutak kada moraš da povратиš kontrolu i budeš sposoban da se nosiš sa tim što si započeo da radiš.

MP: Šta tvoja porodica i tvoji prijatelji misle o tvojim outdoor performansima?

- Porodica i prijatelji me podržavaju na puno različitih načina. Neki od njih mi požele dobru sreću, podržavaju me šaljući dobre vibracije i pozitivna osećanja, ali većina njih se ipak boji za mene, zato što ne žele da se povredim ili poginem.

MP: Koji je tvoj sledeći projekt?

- Ima puno planova i projekata za ovu godinu, guram svoje mentalne granice u Slacklining na neke više nivoe i to na raznim mestima u svetu. Trenutno nemam velikog sponzora koji mi daje novac za projekte, tako da se finasiram uglavnom sam. Moji finansijski izvori su skoro prazni, pošto mi je dosta opreme ukradeno prošlog leta.

MP: Kako se pripremaš za svoje performanse?

- To je tajna! :) Puno vežbam svoj um.

MP: Da li si nekada posmatrao nekog drugog ko je šetao preko konopca na opasnim mestima?

- Zapravo, ja ne volim da gledam druge ljude kako rade to što radim i ja. Mislim na „free solo”. Ali ako mi je neko prijatelj, to je drugo pošto znam koje su njegove ili njene mogućnosti. Video sam puno zaista opasnih „šetnji” u poslednjih nekoliko meseci-godina.

Prvo ovogodišnje bicikliranje

Naučno - istraživačka ekspedicija „Tur de kojekud” prekrstarila *Juhor planinu (Srbija)* uzduž i popreko. Evo kako se ko proveo!

Prva vožnja u ovoj godini, pa gde drugo, nego u nama najbližu planinu - Juhor. Drugi je januar, a posle dočeka Nove godine, to je ujedno i najbolji način da se izbacе novogodišnji maligani. Čist vazduh, blato, vlaga, a bilo je i snega. Svi sastojci su bili prisutni samo je sve to trebalo iskoristiti. Ekipa se skupila relativno lako, posebno odmah posle Nove godine, a i neko je tog dana slavio rođendan i to tamo gde je išao, što kolima, što džipom, a i najviše biciklom. Razlozi odlaska su bili različiti, kao što su na primer: mir, tišina, čist vazduh, švaleracija (ako će se lažemo), sticanje kondicije, a i zdravlja po najviše. Ne mogu da kažem ko je to, jer bih izdao samog sebe.

Ekipa je brojala sedam članova, i to četvoro Paraćinaca, a ostali su stigli iz Čuprije i Jagodine. Pošto smo mi bili domaćini, rešili smo da ih prevedemo tamo gde oni nikad nisu išli, a mi smo tu nebrojeno puta prošli i uvek je lepota tog kraja činila svoje. Bilo je rasprave da se izađe na selo Raševica pored crkve, ali se odustalo s obzirom da je bilo toplo vreme, a u prvom delu puta imalo je blata u izobilju, što znači da bi se svaka „klizaljka” završila kaljavo po članove.

Selo Potočac i takozvani Potočki klanac, kako ga mi od milošte zovemo, obezbeđivao nam je drugačiju vožnju „bicikle”. Imamo potok koji ćemo da forsiramo na više mesta, a nema blata jer tu nije sunčano ni leti, što znači da je svaka potencijalna klizaljka smrznuta. Mestimično ima i snega, a priroda je prelepa za fotografisanje.

Od izlaza iz sela do prvog izvora imamo četiri kilometra šumske vožnje, sa blagim uzbrdicama do prvog izvora sa najlepšom planinskom vodom i Crkvom Svetog Arhanđela. Pritom prolazimo ispod Močilovog grada, od koga su ostale samo

ruševine i koji je poprilično zarastao u travu i drveće. Do izvora i crkvice stigli smo relativno lako, bez padova jer se vozilo gde je moglo, a guralo gde se onemoćalo, posebno pred sam izvor. ►

BICIKLIZAM

A i same „bicikle“ su bile od sorte, tako da je više obraćalo pažnja na bagrenjar i grančice - da se ne buše gume bespotrebno.

Na izvoru prva pauza i odmor da se napoje „konji“, a i da se dopuni voda za dalje, do sledećeg izvora. Obilazak crkvice i grupno fotografisanje - čisto da se zna da smo to mi tu bili, a za uspomenu i dugo sećanje. Sad, posle mestimičnog „tur“, ide „gur de kojekud“, a onda „bicikle“ jašu nas, jer klizavog uspona po lišću i snegu ima taman koliko treba. Dva kilometra teškog uspona i mi smo na glavnom putu koji ide celom dužinom Juhor planine, a mi ga od milošte zovemo autoputem, jer tu može i auto da ide. I vozi se ko kako hoće, i koliko brzo hoće, dok se ne zagri neka bukva kraj puta, ako dođe do promašaja pri vožnji. A ako kojim slučajem čujete da nešto vama ide u susret i tandrče - beži s puta u jendek jer to je neki traktor i vrlo lako može da vas pokupi, a da nećete ni biti svesni ni šta vas snašlo. Imate veće šanse da vas zgaze nego da vas napadne neka podivljala domaća - šumska životinja. Imali smo i susret sa jednim šumarom koji je izašao džipom da prehrani divljač, kao da treba da ih uči gde je hrana. Sigurno očekuje da će jednog dana da se posakrivaju na čeku, pa da pripucaju na divljač, hvaleći se posle kako su oni veliki lovci... Mada bi lepše bilo da je obrnuto!

Da kažem pošteno izlazak do ovog našeg tranzitnog puta, ta poslednja dva kilometra, bilo je klizavo u izobilju i nema da se neko nije omakao. Ali sneg i lišće su meki, tako da prizemljenje ne boli mnogo. Vožnja tim našim, takozvanim, autoputem je pravi doživljaj. Kiseonik u izobilju, blaga uzbrdica, suv sneg od oko pet centimetara, a iznad vas se uzdiže vrh Juhora. Izlazak na Mali

Vetren nam najviše odgovara jer u tom delu nema šume, pa se vidi Velika Morava kako krivuda mnoga sela a i dan nas je poslužio sunčan i sa vrlo malo izmaglice. Nikad lepše se nije video Rtanj u daljini, kao i prema jugu ogroman oblak magle ili gasova od sagorevanja. Odatle se odlično vidi Veliki Vetren, najviši vrh Juhora, sa svim putevima koji vode po ovoj planini, jer sad nema zelenila koje bi zaklanjalo pogled.

Posle grupnog fotografisanja i iskliznuća jednog člana prema provaliji (išao je u rikverc, a nije primetio panj iza sebe, što je na fotografiji i snimljeno), uživamo u jednom od najlepših mesta za uživanje u krajoliku koji se pruža ispod nas... A

kako su krenuli sa sečom šuma, možda nije daleko dan kada će još negde da ogule ona brda, pa će i odatle da puca pogled. Tada će sigurno biti još manje kiseonika, a dole, po mestima ispod planine, pogodite šta će se udisati i to u izobilju!

Da kažem i to da smo ustanovili još jednu manjkavost ovog našeg putovanja, a to je da niko nije poneo ni jednu flašu vina ili nekog drugog pića. To smo, u stvari, konstatovali kada smo pronašli vinsku flašu, ali praznu! Ona je svojevremeno bila puna, ali je dve godine trulela pod zemljom. Otkud to znamo? Pa, u pitanju je jedno staro lukavstvo! Zakopajte najgore vino i ostavite ga da odleži mesec dana. Vino će tako promeniti

ukus da nećete moći ni da ga prepoznate. Ukus je... Dovoljno je reći: neverovatan. Poučeni ovom mudrošću, jednom smo zakopali i pelinkovac, i to ispod Velikog Vetrena. Ležao je godinu dana. Međutim, postigli smo kontraefekat: kad se ot-kopa i pije - mnogo gadno ubija u mozak.

Pošto nas produvao ladan vetrić, rešili smo da krenemo dalje jer hladnoća doprla do koske. Sledi spust do takozvane Zmajevice, gde takođe postoji izvor „s ladnu vodu“, ali nikom nije više do nikakve hladnoće. Da kažemo i to da je spust do Zmajevice za neke članove bio uzbudljiv, jer su trenirali iskakanje s „bicikle“ u određenim kritičnim trenucima pre nego što padnu u sneg. I istrenirali su ali taman do tamo gde ponestaje sneg. Bicikla ostane, iskočiš, dočekaš se na noge, malo pođeš napred, pa se vratiš po biciklu i 'ajd ispočetka. Posle snežnog dela puta sa raznim usecima koji se ne vide ispod snega i vlo uzbudljivom vožnjom, gde si mogao da čuješ ceo arsenal psovki, sledio je spust po blatu i, na kraju, dobar deo puta, ►

Popravka jedine bušne gume - tek da se razbije maler

neverovatno ali istinito - suv put u uletanje u selo Izbenica gde nas ni seoski džukci nisu mogli stići. I taj kraj je prelep. Blaga nizbrdica do sela Bačina i asfalt. Putovanje se nastavlja od Bačine do Obreža, ali putem koji zaobilazi Varvarin i Donji Katun. Preko brda poljski put, ali asfaltiran. Prvo blaga uzbrdica, pa onda sunovrat u Obrež.

A u Obrežu prva izbušana guma. Zamena brza i efikasna, a i stručna. Za ovolike godine vožnje „bicikle“, pa barem su tu ispekli zanat za vulkanizera i to u svim vremenskim prilikama!

Od Obreža idemo dalje Juhor ostaje sa naše leve strane i vidimo gde smo sve prošli ponovo prolaz kroz Potočac i Raševica gde se ekipa rastura. Deo ekipe produžuje pravo, a mi iz Paraćina desno, preko mosta i Velike Morave, gde zastajemo na mostu da „povećamo vodostaj“.

Ulazimo u Paraćin, u dimnu zavesu, i svako svojoj kući. Kud koji, mili moji! Za danas je dosta. Oko 82 km je iza nas, što i nije tako loše za prvu vožnju u ovoj godini, da se čisto razbije maler! Jer imamo u planu ove godine vrlo ozbiljne vožnje od po nekoliko dana.

Da napomenem da posle svake ovakve vožnje sutra dan se osećaš ili preporođeno ili sjebano od umora, sve zavisi od pređene kilometraže. Mada da vam pošteno kažem, bez obzira što se po neki put peva i ona pesma „Bol boluje Žikin konj“, za dva dana si u svakom slučaju preporođen i to u svakom smislu. Pozdrav od svih članova naučno - istraživačke ekspedicije „Tur de kojekud“, koji nemaju dve blage veze sa naukom, ali znaju da uživaju u prirodnim lepotama.

Tekst i foto: „Juhor radio“

Seminari orijentacije u organizaciji GSS Srbije

Pretendenti na viša zvanja u GSS imaju obavezu da se odlično snalaze u prirodi i prostoru. Orijentacija je jedan od seminara koji je neophodno savladati, prema Pravilniku o članstvu i zvanjima GSS-a, pre polaganja za sticanje viših zvanja. Osim toga, seminar je savršena prilika i za sve ostale zainteresovane da prošire i upotpune svoje znanje kretanja po karti i snalaženja u prirodi. Pored spasilaca, GSS je omogućio učešće i drugima, pa su se planinari, alpinisti, speleolozi i orijentirci iz Srbije odazvali u velikom broju.

Seminar se sastojao iz dva dela. Prvi deo je održan na Avali za vikend 13. do 15. maja. Tom prilikom su učesnici seminara učili o osnovnim pojmovima topografije, kartografije i orijentacije. Pored teorijskih predavanja, bilo je i praktičnih zadataka, gde su učesnici primenjivali novousvojena znanja kretanjem uz pomoć topografske karte i kompasa po obroncima Avale. U nedelju 15. maja je bilo organizovano i interno takmičenje na kome su učesnici demonstrirali da dobro „čitaju“ kartu, a najsnažljiviji su pohvaljeni za brzinu kojom su prešli zadatu stazu. Na prvom delu seminara podeljeni su i domaći zadaci, čije rešavanje je bilo uslov za učešće na drugom delu.

Drugi deo seminara je održan od 16. do 18. decembra na Beljanici u mestu Lisine. Ponovljeni su bitni detalji koji su predavani na prvom delu seminara, ali je ovog puta težište predavanja bilo je na vrstama, mogućnostima, načinima funkcionisanja i načinima korišćenja elektronskih sistema globalnog pozicioniranja. Vežbe su se sastojale iz rešavanja niza zadataka, ucrtavanja tačaka na karti, njihovog ubacivanja u GPS prijemnike i kreiranja maršruta, koje su učesnike vodile kanjonom Resavice i padinama Vite Bukve.

Poslednjeg dana seminara usledila je i evaluacija znanja - pismeni test. Dobri rezultati, ako se uzme u obzir zainteresovanost i trud učesnika, nisu mogli izostati. Seminar će ostati upamćen i po pozitivnim utiscima i lepom druženju spasilaca, gostiju iz drugih organizacija, i predavača, te ne

Sve dodatne informacije mogu se pronaći na našoj Internet stranici:
www.gss.rs
kao i na stranici Planinarskog saveza Srbije:
www.pss.rs

začuđuje što se od samog početka prijavljivanja tražilo mesto više.

Naredna obuka ove vrste, koja će podjednako biti otvorena za sve članove Planinarskog saveza je predviđena planom GSS-a za period mart/april 2012. godine.

Uz orijentaciju, GSS redovno organizuje i druge kurseve u više nivoa u cilju stalnog usavršavanja svojih članova, kao što su spašavanje iz lavina, speleo, alpinističkih i urbanih uslova. Neki od kurseva i pokaznih vežbi su otvoreni za goste iz zemlje i inostanstva.

Mirko Milošević

Brzina van okvira i forme

Brzinsko „prečkanje”? Beogradski **Penjački klub „Granit”** organizovao je prvo takmičenje u ovoj disciplini. Takmičari su bili motivisani, a pali su i prvi rekordi...

Slobodno penjanje kao sportska disciplina ima svoju formu. Nema aut liniju, koš, faul i zato neprestano teži da izađe iz svojih okvira. Baš to je sportskom penjanju omogućio Penjački klub „Granit”. U svojoj hali sa veštačkom stenom organizovao je prvo takmičenje, te vrste, u brzinskom „prečkanju”.

Prečkanje zapravo predstavlja horizontalno kretanje po steni, na nekoj proizvoljnoj visini. Cilj je bio promovisati sportsko penjanje, zdrav i aktivan život uz sport. Zamišljeno je vrlo jednostavno nadmetanje u kome je potrebno što brže preći krug po „obroncima” veštačke stene.

Za kretanje po steni penjači koriste brojna zašrafljena hvatišta. Različitih su oblika i veličina, a ovog puta skinuta su im sva ograničenja. Nije bilo sudija koji bi motrili na takmičare da se slučajno ne penju na ne dozvoljen način. Dovoljno je bilo odići

INFO

Zima je sjajan period da se podigne nivo penjačke forme, a verovatno je i idealna prilika za sve vas da dođete i okušate se! Treninzi **Penjačkog kluba „Granit”** održavaju se utorkom i četvrtkom od 8,30 – 10 h i 18 – 20 h i subotom od 18 – 20 h sa trenerom, ili svake večeri od 20 – 22,30 h bez trenera. Adresa je: Bulevar despota Stefana 115, Beograd, a sve ostale informacije možete dobiti na www.granitclimb.com ili na telefon: 062/565-007

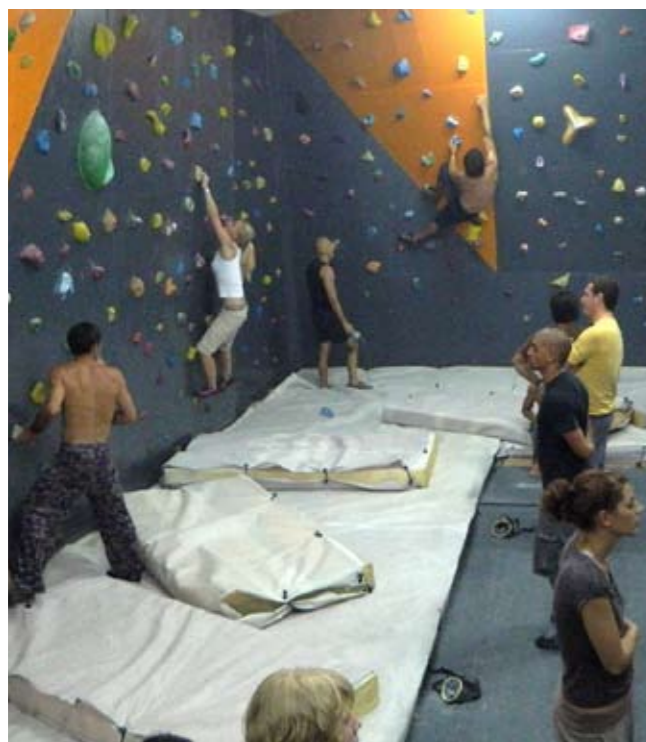

se od zemlje i zabava je mogla da počne.

Od starta do cilja penjači su pokazovali svoju veštinu i snagu. Bilo trapavi ili zaista vešti, svi su imali sjajnu podršku i navijanje iz „petnih žila”. Širina stene od 40 metara pružila je više nego dovoljno prostora za dinamičke pokrete i skokove po steni. Publika je mogla da uživa u atmosferi koja se smenjivala od vrlo uzbudljive, preko napete, do krajnje šaljive. Svako je pružio svoj maksimum, što je presudno u sportu, bilo rekreativnom ili profesionalnom. Jaka motivacija doprinela je sjajnoj i uzbudljivoj borbi, koja se iz kvalifikacija, kasnije prenela i u finale.

U finalu, zvuk zviždaljke za start označio je početak atraktivnih trka. Cela sala je odisala pozitivnom atmosferom, a užitek je bio podjednak za početnike, kao i za iskusne penjače. Uvedeno je pravilo koje je početnicima, a i ostalima, obezbedilo da ne brinu o padu. Njime je omogućeno da svi oni koji se omaknu mogu da se vrate u trku, odnosno na stenu uz neznatno pomeranje ▶

PENJANJE

u nazad i nije bilo diskvalifikacija. Trema je takođe bila prisutna kod pojedinih takmičara, mada bez obzira na konačan rezultat, svi prisutni su salu napustili sa osmesima na licima. Pored toga svi koji su imali manje sreće prilikom penjanja pod, prekriven debelim strunjačama, pružio je sigurno utočište.

Ovom prilikom postignut je i rekord stene od 73 sekunde za pređenih 40 metara. S obzirom da je ovo tek početak ovakvog vida zabave, za očekivati je da će rekord brzo padati. Ovakvoj promotivnoj akciji možemo poželeti da stekne tradicionalni karakter. Sa željom da probaju nešto novo, druže se i zabave, a pre svega imaju dobar trening gostovali su i članovi penjačkih klubova iz Subotice (Spartak) i Novog Sada (Adrenalin). Cele večeri težište je bilo na promovisanju penjanja, što se nastavilo i nakon takmičenja.

Onima koji nisu u potpunosti upoznati sa sportskim penjanjem približićemo im ga. Glavna podela je na penjanje po prirodnim i veštačkim stenama. Discipline podeljene u više kategorija imaju za cilj da u njima penjači defiluju snagom u savladavanju niskih stena (bolder-

ing) ili izdržljivošću u savladavanju visokih stena (težinsko - vođenje). Treća disciplina, brzinsko penjanje, nadahnula je članove Penjačkog kluba „Granit“ da naprave izmene i da se u mesto na visinu od 15 metara penjači kreću horizontalno, traverzirajući. Uz izvesne razlike u vrsti materijala i stilu savladivanja uspona penjanje po prirodnim stenama je kao „stariji brat“ penjanju po veštačkim stenama, ali stoje rame uz rame. Upravljanje jednog ili drugog stvar je afiniteta, ljubavi, a i klime.

Slobodan Bulović

Iskren prijatelj prirodi i čoveku

Magazin o ekologiji, zaštiti životne sredine, održivom razvoju i zdravim stilovima života

Prodaja u pretplati

**Sve informacije na telefon:
+381(0)65 888-08-57**

Vjeverice i Beštije za Vrmac

Četrdeset članova i članica „Vjeverica” i „Beštija”, kao i svih drugih zaljubljenika i zaljubljenica u prirodu i Vrmac (*Crna Gora*) okupilo se na akciji pošumljavanja...

Ako ste ikada posjetili Kotor, sigurno ste, po izlasku iz kotorskog Starog grada, bar na trenutak odmorili oči na zelenim obroncima brda koje se pristire nasuprot gradu. Upravo je to Vrmac - na prvi pogled prirodna barijera koja dijeli opštine Kotor i Tivat. Ipak, oni koji imaju iskustvo boravka u prirodi, znaju da barijere ne postoje, već da postoje samo tačke sretanja. Tako je i Vrmac, prostor druženja, rekreacije i radosti za one koji imaju privilegiju da u njemu uživaju... a svi su dobrodošli.

INFO

Vrmac je prošaran brojnim pješačkim stazama, a šetnja po brdu omogućava dvostruko iskustvo: uživanje u prirodi i upoznavanje sa kulturnim nasljeđem ovog kraja. Najviši vrhovi su Vrmca su **Sveti Ilija** (785 mnv), **Velji vrh** (712 mnv), **Čisti vrh** (616 mnv), **Popova glava** (584 mnv) i **Sveti Vid** (440 mnv). Neka od sela koja pričaju priče ovog kraja su Gornja Lastva, Bogdašići, Petkovići, Gornji Stoliv...

Kako je pozicija Vrmca takva da se nalazi nadomak Kotora i Tivta, planinari i planinarke PK „Vjeverice”, od samog osnivanja kluba, veoma često su organizovali ture po brdu. Vrmac je pitom i izuzetno pogodan za pješačenje, naročito tokom zimskih mjeseci kada su druge planinske strane pod snijegom. Vrmac ne zahtijeva posebnu fizičku spremnost i stoga je idealan za sve generacije rekreativaca/ki i planinara/ki.

Nakon par godina od osnivanja kluba, Vjeverice su uočile zapuštenost puteva i staza, te nedovoljno jasno markirane i obilježene pravce. Stoga su 2009. godine pokrenuli akciju „Svi na Vrmac - Vrmac za sve”. Cilj ove akcije bilo je podsticanje građana/ki Boke Kotorske na pješačenje i boravak u prirodi. Tokom nekoliko mjeseci Vjeverice su organizovale radne akcije za raščišćavanje staza, obilježavanje i markiranje, promotivne ture, kao i predavanje na temu austro-ugarskog nasljeđa Vrmca. Vjeverice su i nakon završetka projekta „Svi na Vrmac - Vrmac za sve” nastavile da brinu o svom brdu.

Nažalost, ljeto 2011. donijelo je velike vrućine i česte šumske požare. Vrmac je takođe u nekoliko

navrata gorio. Stoga je Turistička organizacija Kotora, dobivši od „Direkcije za šume Crne Gore” donaciju u vidu sadnica primorskog bora, pozvala planinare/ke PK „Vjeverice” da im pomognu organizovanjem akcija pošumljavanja. U saradnji sa NVO „Beštije”, uz dodatnu podršku „Direkcije za izgradnju i uređenje Kotora”, „Javnog komunalnog preduzeća Kotor” i „Luke Kotor”, započele su akcije sadnje po obroncima Vrmca.

Do sada je organizovano tri akcije, a najmasovnija je održana u nedjelju 8. januara 2012. Na akciji se okupilo oko 40 članova i članica „Vjeverica” i „Beštija”, kao i svih drugih zaljubljenika i zaljubljenica u

.....
Gore: Akcija raščišćavanja staza na Vrmcu u sklopu projekta „Svi na Vrmac - Vrmac za sve” (2009); Pasulj je uvek dobro došao; Sadnja primorskog bora, decembar 2011.; Akcija pošumljavanja Vrmca, januar 2012.; Levo: Vrmac noću, između opština Tivat i Kotor (photo: Leo Perunović); Dole: Učesnici/e akcije pošumljavanja Vrmca, januar 2012. (photo Miroslav Marušić)

prirodu i Vrmac. Odazvali su se i iz okolnih opština (Herceg Novi, Budva...), a bilo je i tu i nekoliko strankinja, Ruskinja koje žive u Crnoj Gori.

Po veoma teškom i strmom terenu, podjeljeni u grupama, učesnici su prenijeli do ogoljenih padina oko 1.800 malih sadnica primorskog bora i zasadili ih na obroncima. U veseloj radnoj atmosferi, akcija je trajala oko pet sati. Po lijepom vremenu gorani su se vratili na odmorište, tradicionalno gumno, gdje ih je čekalo osvježanje, a kasnije i nezaboravni pasulj koji je pripremila Vjeverica - kuvarica Tanja iz Tivta. Uz lijepo druženje i prijateljski topli duh akcija je uspješno privedena kraju.

Mediji sa teritorije čitave Boke propratili su akciju, a ekipa „DUX” Radija iz Tivta, pridružila se i na samom terenu.

Vjeverice i Beštije će tokom zimskih mjeseci nastaviti pošumljavanje Vrmca. Svi čitaoci i čitateljke časopisa „Moja planeta” koji žele da se pridruže akcijama ili prošetaju Vrmcem sa Vjevericama, mogu da se informišu o turama i pošumljavanju na sajtu kluba www.vjeverica.org

Dobrodošli u Boku Kotorsku!

Budimo deo *moćne prirode*

Naučite da prepoznate, uberete i upotrebite samoniklo jestivo i lekovito bilje, upoznajte raskoš sveta šumskih pečurki...

Koncept za ishranu iz prirode „Sremuš“ okuplja entuzijaste koji vole prirodu, druže se poštujući njene zakone i koriste jestive plodove koje nam nesebično daruje. Setimo se da „priroda neće slediti čoveka, već ljudi moraju slediti zakone prirode“. Pokret je osnovan u okviru PSD „Kopaonik“ i sprovodi samostalne aktivnosti, pre svega, kroz obuku na licu mesta (u prirodi) u prepoznavanju, pravilnom branju i upotrebi darova prirode u ishrani.

U sedmodnevnoj školi ishrane iz prirode možete da naučite da prepoznate, uberete i upotrebite samoniklo jestivo i lekovito bilje (SJB), da upoznajte raskoš sveta šumskih pečurki (SJG), da „ujedete“ zmiju, a probajte i druge pripadnike divlje faune (DF), te da naučite kako izgubljen da pobedi strah i snađe se u prirodi.

Pogledajmo bliže prva tri elementa obuke, koji su i njena suština: samoniklo jestivo i lekovito bilje, svet šumskih pečurki i jestivi svet životinja.

SAMONIKLO JESTIVO I LEKOVITO BILJE (SJB)

Usvojili smo naziv za bilje koje se može upotrebiti u ishrani - samoniklo jestivo bilje. U reči samoniklo krije se dokaz da se radi o hrani koja raste sama od sebe. Ali ne radi se samo o tome. Samoniklo jestivo bilje raste u za njega optimalnim prirodnim uslovima, u ambijentu koji mu je priroda dodelila. Raste kad, kako i gde hoće,

mimo neposrednog uticaja čoveka. Ovo mu omogućava da ima prirodna svojstva, u odnosima koje mu je, takođe, priroda dodelila. Drugim rečima, samoniklo jestivo bilje je jedina hrana čiji su sastojci idealno koncipirani, u međusobnim odnosima idealnim za ljudsku ishranu. Setimo se da je čovek, pre svega, biljojed.

Broj jestivih biljaka je impozantan. Od oko 350.000 poznatih vrsta biljaka u svetu oko trećina spada u jestive. U Srbiji raste preko 1.000 jestivih vrsta samoniklog bilja. Većina od njih ima lekovita svojstva, a ako se upotrebljavaju kao hrana, onda se može govoriti o „lečenju unapred“ - sprečavanju nastanka bolesti (preventiva). Ovakvom ishranom čovekove ćelije funkcionišu u okviru prirodom definisanih granica, sa svojstvima sposobnim da ljudski organizam vode u dugovečnost, jer „i bolest i zdravlje počinju na nivou ćelije“. Pored koristi za zdravlje, može se govoriti i o „koristi za džep“, jer se radi o besplatnoj hrani. „Sremuš“ kroz obuku često koristi lobodu, mišjakinju, pucavac, poljsko zelje, sedmolist, koprivu, livadsku detelinu, crni slez, brašnjenik, mečju šapu..., biljke bogate nutrijentima, vitaminima i mineralima.

Samoniklo jestivo bilje se može upotrebljavati isto kao i kultivisano. Najkorisnije za organizam je upotreba u svežem stanju, ali sve što važi za kultivisano, zavisno od vrste, važi i za ovo - sušenje, kišljenje, zamrzavanje, kuvanje...

Ipak ne treba preterivati, pa zagovarati ishranu isključivo jelima od artikala iz fonda samoniklog jestivog bilja. Realnije je govoriti o dopuni u hrani, osim u situacijama krajnje oskudice, kada se u periodu te situacije može „preživeti“ i sa ovakvom trpezom. Realniji ljudi će na vreme da se pripreme i za takvu situaciju, pre svega tako što će naučiti šta sve iz prirode mogu da upotrebe u ishrani, čime će biti u poziciji da mirnije dočekaju i tu eventualnu situaciju.

SVET ŠUMSKIH PEČURKI (SJG)

Najadekvatnija zamena za meso jesu pečurke, jer su veoma bogate belančevinama, pa su zato odlična dijetalna hrana. Sadrže sve organske i mineralne materije neophodne u ishrani ljudi. Strah od njih je evidentan, a za one koji ih nedovoljno poznaju i opravdan, jer među njima ima i smrtno otrovnih. Delimo ih na jestive, uslovno jestive, nejestive i otrovne. Kao i kod biljaka i ovde važi obaveza obuke od strane afirmisanog poznavaoaca. Važi pravilo da sa njima ne treba eksperimentisati. Možda je moj slučaj adekvatan primer za to. Naime, ja sam kroz obuku prolazio pet godina, od čega tri isključivo u društvu sa mojim učiteljem (enciklopedijskog znanja), a sledeće dve godine sve što donesem prvo je on morao da pogleda. Odvažio sam se da sam odem u prirodu, po

njene plodove, tek kad je on pred masom ljudi rekao da sam sposoban da vodim druge sa sobom, što sam opet radio oprezno, naročito kad sam sa sobom imao ljude koji su pošli u prirodu verujući u moje znanje.

Pečurke rastu od ranog proleća, pa do snega. Neko liko vrsta raste i tokom zime. Zbog visokog procenta belančevina ne treba ih dugo čuvati u svežem stanju, a nije pametno ni podgrejavati ih. Neki ljudi mogu biti alergični na pečurke, o čemu treba voditi računa. Zavisno od vrste mogu se sušiti, kiseliti ili zamrzavati. Kao i sve drugo najbolje je koristiti ih odmah po branju, a sušene najbolje čuvaju svojstva.

JESTIVI SVET ŽIVOTINJA (DF)

Poznate su vrednosti ribe i lovne divljači u ishrani. Manje se zna da i drugi predstavnici divlje faune mogu biti od životne koristi, posebno u ratnim vremenima. Nabrojaću tipične ređe upotrebljavane predstavnike divlje faune, bez posebnih objašnjenja, već kao informaciju da se u krajnjoj nuždi mogu upotrebiti u ishrani. To su: vuk, lisica, jež, veverica, puh, hrčak, slepo kuće, kornjača, rak, puž, školjke (morske i rečne), žaba (bataci), gušter zelembač, zmija (sve vrste), skakavci, mravlje larve... Treba napomenuti da je ova hrana teže dostupna, pa se na nju ne treba previše oslanjati, a kad je ima kombinovati je sa samoniklim jestivim biljem i pečurkama, kojih uglavnom ima u izobilju.

KAKO OVLAĐATI TAJNAMA ISHRANE IZ PRIRODE?

Posmatrano iz ugla vremena u kome trenutno živimo ne može se govoriti samo o komfornoj potrebi da se sebi priušti još jedno veoma korisno zadovoljstvo, a zaobići situacija u kojoj će poznavanje prirode kao izvora hrane možda i „život da znači“. Stoga razmotrimo malo i jednu i drugu situaciju.

1. U vremenu normalnog življenja, Pokret za ishranu iz prirode „Sremuš“ stvorio je realne temelje za reafirmaciju samoniklih jestivih darova iz prirode, postupnim i planskim aktivnostima koje su učinile da imamo relativno zaokruženu fizionomiju onoga što želimo i možemo u narednom periodu. Navedimo samo neke:

- Prezentativno - promotivni nastupi. Utisci sa preko 100 ovakvih nastupa definisali su planove pokreta, a biće još prezentacija.
- Jednodnevni i vikend izleti u okolinu mesta življenja, uz druženje sa prirodom i pripremu za krunu aktivnosti - sedmodnevnu obuku - na izabranom mestu, pre svega na Kopaoniku gde društvo ima svoj objekat.
- Istraživanje nalazišta samoniklog jestivog bilja i drugih plodova prirode po mestu, vremenu i vrsti. Podrazumeva prethodno uspostavljanje mreže sekcija u zaintereso-

vanim mestima širom zemlje i vođenje akcije istraživanja sa naše strane, dok bi akcije izlazaka u prirodu bile autonomne.

- Razvoj koncepta turističke ponude, na osnovama neditirute prirode.
- Izrada popularne literature iz domena ishrane iz prirode.
- Razvoj recepata u kojima će dominirati artikli iz prirode i ugostiteljska ponuda sa jelima od artikala iz prirode..

2. Okolnosti u kojima trenutno živimo razlog je više da naše znanje i iskustvo prenesemo na što više ljudi, posebno na žitelje urbanih sredina. Znanje uopšte daje njegovom konzumentu određenu prednost u odnosu na druge. Poznavanje izvora prirodne hrane, posebno u situaciji kakva je trenutno kod nas, više je od toga. U nesigurnim vremenima svake vrste, sigurnost da se može prehraniti i to najkvalitetnijom hranom, uliva ne malu dozu sigurnosti i poverenja u nadolazeće vreme. Međutim, opasnosti i ovde vrebaju na svakom koraku, pre svega u velikoj mogućnosti da se veoma zdravo i jestivo zameni veoma otrovnim i opasnim. Samo to saznanje je dovoljno je za tvrdnju da je obuka neophodna i da instruktor treba da bude „inventar“ svake grupe koja ide u prirodu po njene plodove. Uostalom, jedan od verovatno jačih razloga za napuštanje prirode kao izvora hrane i jeste ta opasnost. Ipak, ima dovoljno dugogodišnjih i savesnih poznavalaca samoniklog jestivog bilja, pečurki i drugih plodova prirode da im se početnik može bez straha pridružiti i uz praktičnu obuku na licu mesta, koja je naš moto, usvojiti potrebna znanja i iz ove oblasti. Neophodno je, u ovakvim vremenima, akciju voditi planski, organizovano i uz institucionalnu podršku.

Koncept „Sremuš“ spreman je da svoje znanje i iskustvo stavi na raspolaganje zainteresovanim građanima i nosiocima organizacije života u vremenu kakvo nas je zadesilo. Ističemo da za paniku nema mesta, a dobrodošli su svi koji prihvataju smisao naše poruke: „Naučimo šta je priroda iznedrila za nas“.

Imajte na umu da su mnoge divlje jestive vrste zakonodavstvom zaštićene, jer su ugrožene, a veoma korisne za prirodu.

Radenko Lazić, autor koncepta „Sremuš“

Više informacija možete pronaći na Internet stranici:
www.sremus.org

Na kafi kod *Deda Mraza*

Da, u pravu ste! Inspirisani Deda Mrazom i irvasima, koji su nam se parkirali pod balkonom, ovaj put pričamo o dalekom severu Evrope – Laponiji!

Severni deo starog kontinenta - hladna Laponija, sa ogromnim prostranstvima zamrznutih arktičkih tundri, gustih šuma i nepristupačnih obala, odiše posebnom magijom i zimskom čarolijom u pravom smislu te reči. Doba kada sunce jedva da se pojavljuje (prelaz stare u novu godinu), period je kada počinje naša zimska priča...

Finci su pre svega veliki zaljubljenici u more, a pogotovo u jedrenje. Stereotipi koji ih predstavljaju kao ljude bez emocija, koji piju k'o Rusi, možda ipak nisu na mestu, jer oni su jednostavni, ljubazni i radoznali ljudi, vezani za svoju domovinu i prirodu. Finci slobodno vreme i odmore najradije provode putujući po Finskoj i odmarajući u živopisnim drvenim kućicama smeštenim u šumi ili kraj nekog od mnogobrojnih jezera. Budući da je finska priroda gotovo netaknuta (bez posebno uređenih plaža, kafića i sličnih fensi mesta), stanovnici ove nordijske zemlje večeri uglavnom provode u saunama. I dok su se nekada u saunama lečili bolesni, a žene porađale - danas su one isključivo mesto relaksacije i opuštanja, ponekad čak i poslovnih sastanaka. Saune su mesta na kojima se, uostalom, kao i u celoj zemlji, govori tiho i poštuje tuđa privatnost.

Finska Laponija jedna je od poslednjih oblasti netaknute divljine, sa ogromnim šumama i stotinama prozirnih jezera, gde turisti mogu da uživaju u fascinantnim prirodnim pejzažima. Raj za hajkere, bajkere i kampere... Finska je idealna za beg iz gužvi svih vrsta. Ipak, Laponiju je najbliže doživeti u vožnji sankama koje kroz smetove vuku odvažni polarni psi.

IRVAŠKI KALENDAR

O prošlosti drevnog naroda Laponaca ne zna se mnogo. Poznati su i pod nazivima Lapi, Saami

Levo: Aurora borealis iznad meteorološke stanice blizu polarnog kruga; Gore: Laponci, Lapi, Saami ili Sámi žive u finskoj Laponiji, ali i na severu Norveške, Švedske i Rusije. Ova etnička grupa je sve malobrojnija

ili Sámi, a žive u finskoj Laponiji, ali i na severu Norveške, Švedske i Rusije. Arheolozi su zaključili da se se ova etnička grupa doselila s prostora Urala krajem ledenog doba, prateći krda irvasa koja su se, s povlačenjem leda, uputila na sever. Još od tada Laponci prate ove životinje, u narodu poznate pod imenima severni jelen, sob ili irvas. Čak i godišnji kalendar ravnaju prema njihovim seobama, pa tako laponska godina, umesto četiri godišnja doba, ima osam, od kojih svako ima drugačiju dnevnu svetlost, temperaturu i prirodne fenomene...

Danas laponsku kulturu ugrožavaju teški klimatski uslovi i preterano iskorišćavanje prostora usled uzgoja irvasa, turizma i ribarstva. Pitanje je koliko dugo će taj način života, ali sama priroda, moći da se nose sa klimatskim promenama.

Kućna radinost temelji se na dobro sačuvanoj tradiciji rada s tkaninama i izrade ukrasa od drveta i rogova, a njihovo izuzetno umeće svakako je i korišćenje snage vetra.

Verski život usko je povezan s kontaktom i dubokim poznavanjem arktičke tundre koja je, kako tvrde, ispunjena duhovima zaštitnicima udruženima s prirodnim silama kao što su zemlja, vetar i voda. Polarni medved se po mitologiji smatra duhom ▶

LAPONIJA

Polar ekspres kreće sa stanice u 7,15!

Tradicionalna finska zanimacija - sauna

Zadovoljan si sobom?

zaštitnikom sa čarobnim moćima. Imaju i poseban kult svetoga kamenja, jer prema njihovom verovanju ono označava mesta na kojima se prikazuju natprirodna bića, a koriste ih, između ostalog, i kao putokaz za sezonske ispaše. Laponcima koji su većito u pokretu, čizme su od izuzetne važnosti, toliko važne da se pri susretima pozdravljaju i pitaju: „Kako vaše noge?“.

ZAŠTO IĆI U LAPONIJU?

Kao turistička destinacija, Laponija je odlična ako ste ljubitelj (nordijskih) zimskih sportova, opuštene atmosfere i jednostavne kuhinje (domaća travarica, mesa lososa, bele ribe i irvasa).

Ako se odlučite da u njoj boravite u autentičnim uslovima, kao i njeni drevni stanovnici, obavezno morate da prenoćite u iglou. Polupansion u ovim ledenim kućama košta oko 400 evra za dve osobe.

Tipičan razgovor u Korvatunturiju: Deda Mraze, imaš li soba? Sobe su zauzete, ali su sobovi slobodni!

obe. A za one koji su zimogroživi postoje luksuzni stakleni igloi iz kojih je moguće posmatrati noćno nebo i polarnu svetlost.

Rovaniemi ili „Vrata Laponije“ kako ga Finci najčešće nazivaju, kosmopolitski je kulturni centar i glavni grad Laponije koji se nalazi u neposrednoj blizini polarnog kruga, te zimi Sunce ne izlazi bar jedan dan, a leti isto toliko ne zalazi. U Arktičkom krugu dnevna svetlost traje svega nekoliko sati. Karakteristika ovog predela jesu bele noći leti i sumračni dani tokom zime. Postoje hiljade različitih načina kako preći Arktički krug na raznim safari izletima i dobiti potvrda tog postignuća u Kući Poklona. Legenda kaže da osoba koja pređe preko Arktičkog kruga tokom leta i za vreme punog meseca sa zečjom šapom u džepu i detelinom u ruci i kaže ispravnu čaroliju, na kratko vreme dobija snagu vuka, oči snežne sove i brzinu irvasa. Hm, vredi proveriti!

Karakterističan fenomen šarenih nebeskih svetala tokom kojeg na noćnom nebu blešti mreža raznobojnih svetlosnih snopova - polarna svetlost (aurora borealis), prisutan je samo u područjima u blizini zemljinih polova (njihova privlačna sila dovlači sunčeve čestice u atmosferu gde nastaje igra svetala). U davna vremena verovalo se da je prave lisice koje svojim repovima prelaze preko snega praveći varnice.

Odmor u Rovaniemiu kombinacija je aktivnosti u gradu i prirodi sa širokim rasponom sadržaja - muzeja, skijaških centara, safari izleta, trgovačkih centara... Ljudi vreme uglavnom provode napolju, na tersama i u

PIŠITE DEDA MRAZU

Ako ove godine niste pisali Deda Mrazu, da imate adresu za iduću godinu:

**Mr Santa Claus, Santa Claus
Main Post Office, Fin 96930
Arctic Circle**

KAKO DO TAMO?

Ako odlučite da već sutra krenete put Helsinkija, **cena povratne avionske karte** je od 475,23 evra, pa naviše (poletanja iz Beograda, Sarajeva i Zagreba). **Low cost** aviokompanije istu uslugu nude po ceni već od 192 evra (Budimpešta, Sarajevo), ali let mora da se rezerviše i po nekoliko meseci unapred.

baštama kafića, a i do Helsinkija se vrlo lako stiže brojnim dnevnim letovima ili pak vozom.

KOD NAJORIGINALNIJEG FAKE DEDA MRAZA

Na mnogim mestima širom sveta žive fake Deda Mrazovi, ali samo je jedno u kome živi pravi, originalni starac... mesto gde legenda oživljava. To je osvetljeno seoce osam kilometara udaljeno od Rovaniemija u kojem zvone zvončići, a irvasi i haskiji ležerno šetaju. Njegova prelepa koliba nalazi se podno planine Korvatunturi (Ušata planina). S obzirom da planina podseća na dva uha nije bilo teško osmisлити legnedu o čarobnom gorju u kome deda Mraz osluškuje želje dece širom sveta i u kome se nalaze tajne radionice u kojima vilenjaci, Deda Mrazovi pomoćnici, izrađuju igračke. U sklopu sela je Ured Deda Mraza u kome se čeka na red da bi se starom bradatim čoveku obučenom u crveni kaput opasan crnim opasačem šapnula želja. Za one koji nisu u prilici da to lično obave postoji Glavna poštanska kancelarija Deda Mraza, a kažu i da se na svako pismo odgovara.

U Božićnoj kući se nalazi jedinstven prikaz božićnih običaja i tradicija iz različitih delova sveta, a u obližnjoj suvenirnici pored laponske hrane i rukotvorina i ostali finški suvenir. Uz vožnju saonica koje vuku haskiji ili irvasi, laponska jela, čuvane šatore, obrede i obilazak pećinica i tunela gde se izrađuju božićni pokloni – slika o prebivalištu simpatičnog starca može biti upotpunjena. Deda Mraz posetioce savetuje da pređu crtu artičkog kruga te će dobiti sertifikat na kome piše da su prešli sa jednog kraja sveta na njegov početak. Takođe je moguće položiti i vozački ispit za irvasku zapregu čija dozvola važi pet godina, a u vilenjačkoj školi nakon obuke drevnih veština čeka i novi sertifikat. Svaki učenik dobija hleb od đumbira koji po tajnom receptu priprema gospođa Mraz. ■

GDE, ŠTA, KAKO...

Hrana i piće

Teški uslovi života iziskuju tešku hranu... U Laponiji vegetarijanci prosto nemaju šta da traže, jer osim boboca i alkohola, sve drugo je los!

Laponci su svoju hranu prilagodili prirodi koja ih okružuje. Sušeno meso losa je vekovima prisutno na trpezi, a bobice su jedino dostupno voće tokom cele godine koje se služi uz glavno jelo i uz desert. Osim soli - začine skoro da uopšte ne koriste. Najpoznatije jelo, koje možete svugde naručiti jeste „jelen“ sa krompirom i džemom od bobica. Negde se porcija naplaćuje u zavisnosti od toga koliko ste novca spremni da date, a ne od njene veličine. To je, ujedno osnova i finske kuhinje. Ipak, uz gulaš od irvasa poslužiće vam i pire krompir, koji je omiljen u svim delovima Finske. Jede se dosta žitarica (raž, ječam, zob). Laponski sir je originalno proizveden baš na ovom području i servira se sa džemom od šumskih bobica nalik zlatnim malinama. Zovu ga „cičeći sir“ (squeaky cheese) zbog zvuka koji proizvodi prilikom gnječenja. Od ribe su najpopularnije haringe, ukiseljene i poslužene sa sosom od kisele pavlake, ali je na trpezi jednako nezaobilazan i losos. Riblja pita karjalanpiirakat se jede u celoj Finskoj, kao i pržena mesna pita lihapiirakka sa nadevom od mlevenog mesa i pirinča i karjalanpiirakka - pita sa punjenjem od pirinča ili pire krompirom.

Losos, sob ili riba lještarka za glavno jelo, te desert od zlatnih kupina čine tipičan svečani laponski meni. Za desert biraju biskvite ili testo sa kremom od čokolade, jagoda, borovnica i ananasa. Ni to nije jakog ukusa, kako je krem dosta blag samo sa dve, tri kapi arome. Vole i crni slatkiš ili salmiakki, sa čijim ukusom imaju i domaću vodu koja podseća na negro bombone, mada ne toliko ukusne.

Finska spada u svetski vrh u potrošnji kafe, omiljena je crna kafa s mlekom. Finska vodka koskenkorva se pije hladna s mineralnom vodom ili sokom. Popularna je i medovina Sima - slatki napitak koji se začinja limunom, a nakon sekundarne fermentacije i grožđicama koje služe kao pokazatelj zrelosti (kada isplivaju na površinu, piće je spremno za konzumaciju).

UKRATKO: Nakon jedne Finlandia votke, stvari već počinju da izgledaju lepše...

Milijana Tomić, geograf

Meso i bobice

Pozicioniranje u prostoru - GPS

Većina sigurno zna šta je GPS, ali možemo da se kladimo da tek manji deo zna kako funkcioniše. Evo objašnjenja i male pomoći kako izabrati savršen aparat!

GPS ili GLOBAL POSITIONING SYSTEM je satelitski baziran radio - navigacioni sistem koji je razvijen, održavan i kojim upravlja Ministarstvo odbrane SAD. Pun naziv ovog sistema je NAVSTAR GPS, a korisnicima omogućava da, uz pomoć GPS prijemnika, ustanove svoju poziciju (geografsku dužinu, geografsku širinu i nadmorsku visinu) sa velikom preciznošću bilo gde na ili u blizini Zemljine površine, pod uslovom da postoji optička vidljivost prijemnika i navigacionih satelita. Drugim rečima, nije upotrebljiv u zatvorenim prostorima ili pod zemljom, ali funkcioniše u svim vremenskim uslovima.

NAVSTAR GPS sistem sastoji se od tri komponente, i to: svemirske, kontrolne i korisničke.

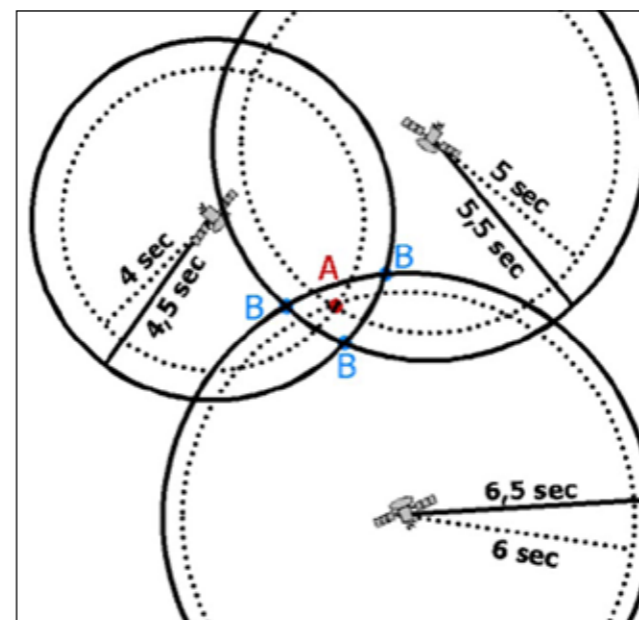
Svemirsku komponentu čine najmanje 24 operativna satelita u šest kružnih orbita, na visini od 20.200 km koji konstantno odašilju radio signal sa informacijom o svom položaju i o tačnom vremenu. U svakom trenutku, sa bilo koje tačke na Zemlji, postoji optička vidljivost sa najmanje šest satelita. Trenutno se u orbiti nalazi 31 navigacioni satelit, od kojih je 27 u funkciji. Prosečan životni vek jednog satelita starije generacije je oko sedam godina, dok sateliti novijeg datuma mogu biti u upotrebi i do 12 godina.

Kontrolnu komponentu čine stanice za praćenje satelita, kontrolne stanice i zemljišne antene. Stanice za praćenje satelita se nalaze na Havajima, Kvajlin ostrvu, Aknezijskom ostrvu, ostrvu Dijego Garsija i Kolorado Springsu u Koloradu. Uloga ovih stanica je da prate kretanje satelita i podatke šalju glavnoj kontrolnoj stanici u Kolorado Springsu. Tu se vrše proračuni i preko zemljišnih antena koje se nalaze na Kvajlin ostrvu, Aknezijskom ostrvu i ostrvu Dijego Garsija. Satelitima se šalju ažurirani podaci o njihovoj tačnoj poziciji i vremenu. Ažuriranje se vrši dva puta dnevno, čime se vrše precizna podešavanja sistema. Novija generacija satelita je u stanju da međusobno komunicira i sinhronizuje podatke, pa preciznost određivanja pozicije ne bi bila bitno narušena, ni kad bi sateliti danima radili nezavisno od kontrolne komponente sa Zemlje.

Korisničku komponentu čine GPS prijemnici na Zemlji. Prijemnici mogu biti komponente uključene u druge uređaje, kao na primer mobilni telefon, časovnik i slično, ili samostalni uređaji. Na primer, GPS prijemnik baziran na SiRF Star III čipu ima dimenzije samo 12 x 15 mm. Drugi, samostalni uređaji, imaju displej za prikazivanje pozicije, brzine i/ili vremena i mogu imati interfejse sa drugim uređajima.

Sistem je postao potpuno funkcionalan 1994. godine kada je postignuta konstalacija od 24 satelita. Do 2000. godine, puna preciznost bila je dostupna samo za potrebe vojske SAD, dok je civilnim korisnicima odašiljan signal sa namerno ubačenom greškom. Od 2000. godine, ukinuto je namerno ubacivanje greške u GPS signal, pa je puna preciznost postala dostupna i civilnom sektoru što je omogućilo komercijalizaciju celog sistema.

Inače, pored američkog NAVSTAR GPS, od 2007. godine operativan je i ruski sistem GLONASS (Глобальная Навигационная Спутниковая

Pošto su poznate pozicije tri satelita i udaljenost prijemnika od svakog od njih, postupkom trilateracije se može odrediti pozicija prijemnika

Система), a od decembra 2011. i kineski regionalni BEIDOU NAVIGATION SYSTEM koji je dostupan pretežno za teritoriju Kine, a planirano je da preraste u globalni navigacioni sistem COMPASS do 2020. godine.

U razvoju su još evropski GALILEO, i indijski IRNSS, francuski DORIS i japanski QZSS sistemi satelitske navigacije.

KAKO RADI GPS

GPS prijemnik određuje svoju poziciju u prostoru mereći udaljenost od navigacionih satelita. Za uspešno 2D pozicioniranje (geografska dužina i geografska širina bez nadmorske visine) potrebno je da prijemnik odredi udaljenost od najmanje tri satelita, dok je za 3D pozicioniranje (geografska dužina, geografska širina i nadmorska visina) potrebno odrediti udaljenost od najmanje četiri satelita.

Svaki satelit emituje mikrotalasnu sekvencu radio signala koja je poznata prijemniku. Dok prijemnik prima taj signal, u stanju je da odredi vreme koje protekne od emitovanja radio signala sa satelita do prijema na svojoj poziciji. Udaljenost prijemnika od satelita se proračunava na osnovu tog vremena, budući da radio signal putuje poznatom brzinom. Signal takođe nosi informaciju o trenutnom položaju satelita sa kog se emituje. Ako se zna

AUTO NAVIGACIJA

Kada je reč o uređajima za auto navigaciju, izbor je veoma veliki, a posebnu pažnju treba obratiti na dostupnost i kvalitet rutabilnih karata za željeno područje. Kada je reč o Srbiji, najdetaljniju kartu ima GARMIN, koji svojim korisnicima nudi besplatan update karte, koji izlazi u pristojnom roku. Najveća prednost GARMIN-ove karte je obilje informacija u ruralnim i slabo naseljenim područjima, te integrisani topografski podaci za nekoliko regija. Savet svima koji koriste GPS za auto navigaciju jeste da detaljno prođu kroz sva podešavanja odabira rute, jer se od tačke A do tačke B uvek može doći na više različitih načina, a na nama je da podesimo da to bude ili najkraći ili najbrži put, korišćenjem ili izbegavanjem autoputeva ili lokalnih kolskih puteva.

U poslednje vreme, GPS tehnologija se masovno integriše u mobilne telefone što može biti odlično rešenje za sve one kojima je skupo da kupuju zaseban GPS prijemnik, a GPS tehnologiju koriste pretežno u urbanim sredinama i za auto navigaciju.

Prvi chipset za mobilne telefone, koji podržava i GPS i GLONASS, izašao je krajem decembra 2011. godine, i to je Qualcomm MSM7X30 chipset, a prvi telefon u koji je ovaj chip implementiran je MTS 945 koji radi na android platformi, a za ruskog operatera MTS pravi kineski ZTE.

udaljenost prijemnika od satelita i pozicija satelita, poznato je da se prijemnik nalazi negde na sferi određene dimenzije u čijem je centru satelit. Pošto su poznate pozicije tri satelita i udaljenost prijemnika od svakog od njih, postupkom trilateracije se može odrediti pozicija prijemnika. Trilateracija se bazira na činjenici da se tri sfere seku u najviše dve tačke (od kojih jedna obično nema smisla). Da bi se postigla velika preciznost prilikom trilateracije, od ključnog je značaja da svi časovnici budu što tačniji i potpuno sinhronizovani. Zato se na satelitima nalaze atomski časovnici - veoma precizni i skupi, dok prijemnici imaju daleko manje precizan časovnik - kristalni oscilator.

Nedostatak preciznosti se rešava uvođenjem merenja udaljenosti od još jednog satelita. Sat na prijemniku uvodi istu vremensku i prostornu grešku kada proračunava udaljenost od sva četiri satelita. Može se izračunati za koliko treba korigovati sat da bi se četiri sfere sekle u jednoj tački. Na taj način se sat na prijemniku neprekidno koriguje. Jedna od primena GPS-a je veoma precizno računanje vremena ▶

Preteča modernih
GPS uređaja
.....

i sinhronizacija časovnika. Danas, koristeći civilne komercijalne prijemnike moguće je odrediti poziciju sa greškom od tri do 15 m, dok se upotrebom specijalnih prijemnika može odrediti pozicija sa greškom do 30 cm.

Iako mogu biti veoma korisni i van grada, u prirodi, ipak je preporuka svima kojima GPS služi za orijentaciju u slabo pristupačnim i nenaseljenim područjima da nabave neki od outdoor uređaja. Najpre zbog toga što u slučaju gubljenja ne treba da prave kompromis za trošenje preko potrebne električne energije između mobilnog telefona i navigacione opreme, a onda zbog otpornosti na habanje, preciznosti i namenski osmišljenog menija, te planski raspoređenih funkcionalnih tastera što umnogome olakšava rad u odnosu na prilično komplikovanu manipulaciju sa podacima na mobilnom telefonu.

OD ČEGA SE SASTOJI

Osnovne komponente GPS prijemnika su antena podešena na frekvenciju GPS satelita, kristalni oscilator koji služi kao časovnik i mikroprocesor koji obrađuje signale. Prijemnici se često opisuju prema tome koliko kanala imaju. Svaki kanal prati po jedan satelit. Stariji modeli su imali četiri do pet kanala, a današnji uglavnom 12 do 20 kanala.

GPS prijemnici mogu imati u sastavu komponentu koja prima diferencijalne signale. Diferencijalni signal se dobija preko standardnog RS-232 porta ili preko interne antene. Od 2006. godine čak i jeftini prijemnici uključuju i prijemnike za oblasne sisteme augmentacije.

Neki GPS prijemnici komuniciraju sa drugim uređajima preko serijskih interfejsa, kao što su USB ili Bluetooth, koristeći standardne protokole. NMEA 0183 i NMEA 2000 široko su rasprostranjeni protokoli. Iako su zaštićeni protokoli, objavljeno je dovoljno javnih dokumenata koji ih opisuju da se mogu koristiti bez kršenja autorskih prava. Postoje i drugi protokoli, kao SiRF i MTK.

Igor Janošević, GSS Srbije

Koji GPS uređaj odabrati?

Predstavljamo vam seriju odličnih aparata koje obavezno treba imati u vidu prilikom kupovine GPS uređaja...

Kako je polje primene GPS tehnologije veoma široko, grubo se mogu razlikovati sledeće oblasti primene, a samim tim i tipovi GPS prijemnika koji se namenski proizvode za: vojnu primenu, razna naučno - istraživačka merenja, kopnenu saobraćajnu navigaciju, pomorsku navigaciju, vazduhoplovnu navigaciju kao i „outdoor“ navigaciju.

Obzirom da se prijemnici za vazduhoplovnu i pomorsku navigaciju najčešće proizvode u kombinaciji sa drugim senzorima (na primer GPS plotteri za pomorsku navigaciju najčešće su upareni sa sonar senzorima), najrasprostranjeniji samostalni GPS uređaji se prave za kopnenu saobraćajnu navigaciju, kao i ručni prenosivi prijemnici za boravak u prirodi, takozvani outdoor uređaji.

Do skoro su svi uređaji koristili isključivo prijemnike za NAVSTAR GPS, a odnedavno su se pojavili čipovi koji mogu da primaju signal i NAVSTAR i GLONASS sistema, čime se povećava preciznost lociranja, obzirom da je na nebu veći broj upotrebljivih satelita. Ovo i nije toliko bitno ukoliko se nalazimo na lokaciji sa koje vidimo veliki deo nebeskog svoda (ravnicu, livadu, planinski vrh...) jer je preciznost od tri do pet metara koja se postiže pomoću samo jednog sistema više nego dovoljna za prosečnog korisnika. Međutim,

u uskim gradskim ulicama okruženim veoma visokim zgradama, u kanjonima ili u gustim šumama - dostupnost još jednog sistema svakako je dobrodošla. Pritom, preciznost je uvek veća ukoliko smo okruženi objektima sa ravnim površinama (velike staklene površene zgrada, velike stene sa pravilnim površinama) zato što prijemnici imaju mogućnost da obrade signal koji se nekoliko puta odbio o neku površinu pre nego je stigao do našeg prijemnika. Preciznost je značajno smanjena ukoliko smo okruženi amorfnim oblicima, na primer, ako se nalazimo u listopadnoj šumi u kojoj je podloga prekrivena mokrim i opalim lišćem.

Najnoviji modeli iz GARMIN-ove eTrex serije, eTrex 10, eTrex 20 i eTrex 30 su među prvima u komercijalnom segmentu koji imaju mogućnost istovremene obrade signala i sa GPS i sa GLONASS satelita.

Iako slični, ova tri modela se veoma razlikuju. Prvi i najjeftiniji, eTrex 10, iako novije generacije, osim podrške za GLONASS ne donosi ništa revolucionarno u svetu GPS uređaja, a korisniku pruža osnovne informacije koje su bile dostupne i u prvim modelima eTrex serije. Ipak, razlike postoje u odnosu na slavnog prethodnika, eTrex H, koji je i najprodavaniji outdoor uređaj u poslednjih nekoliko godina.

Najveći pomak u odnosu na prethodnika je svakako zamena starog i veoma specifičnog serijskog porta, sada za većinu elektronike standardnim, široko rasprostranjenim i daleko upotrebljivijim mini USB portom. Ekran je bolji, monohromatski, transfective - a rezolucija je 128 x 160 piksela, umesto 64 x 128 piksela.

Bitno je poboljšana i autonomija, pa nova desetica sa 2 AA baterije sada može da „izgura“ i do 25 sati, za razliku od 17 sati kod eTrex H. Ove podatke treba uvek uzeti sa rezervom, obzirom da su to fabrički navedeni maksimumi, koji su teško ostvarivi u realnim uslovima, a potrošnja energije puno zavisi i od načina korišćenja (česta upotreba pozadinskog osvetljenja, manipulacija podacima prikazanim na ekranu, snimanje tracklog-a...), pa baterije često treba zameniti znatno ranije. Međutim, sigurno je da novi model ima bolju autonomiju, a pametnim planiranjem izbegava se situacija da u planini ostanete bez rezervnih baterija.

Takođe, prisutan je, sada za Garmin outdoor uređaje već standardni sistem za nošenje sa karabinerom.

GPS senzor je ostao isti (high sensitive), a od korisnih novina tu je osnovna mapa (bez mogućnosti ubacivanja detaljnih mapa), kao i memorija za

čuvanje do 100 trekova, za razliku od deset kod starijeg modela, te 1.000 waypoint-a i 50 ruta naspram 500 wp i 20 ruta.

Glavni nedostaci su svakako nemogućnost korišćenja detaljnih karata, izostanak interne memorije, kao i slota za memorijsku karticu. Međutim, ovaj uređaj nije ni namenjen za komforniju navigaciju i zahtevnije korisnike, a za novac za koji se prodaje pruža sve potrebne informacije i predstavlja jako dobru kupovinu.

Bitne prednosti kod ostalih modela, koje treba razmatrati pri kupovini, svakako su mogućnost učitavanja detaljnih elektronskih vektorskih karata, zatim mogućnost postavljanja rasterske podloge (na primer skenirana topografska karta, satelitski ili ortofoto snimak), kao i količina raspoložive memorije za učitavanje pomenutih mapa i mogućnost njenog proširivanja dodatnim memorijskim karticama. Neki modeli imaju mogućnost i bežičnog slanja i primanja podataka između sebe, što u planini može biti veoma korisno za razmenu tačaka i trekova bez upotrebe kablova i računara.

Za korisnike koji vode aktivan stil života, takođe je važno obratiti pažnju na robusnost samog uređaja, otpornost na udarce, prašinu, vlagu... Obično su outdoor GPS-ovi u otpornom kućištu, napajaju se običnim, jeftinim i široko dostupnim AA baterijama koje pružaju autonomiju do 20 sati sa jednim parom baterija, a ekran im je posebno presvučen tankim slojem koji stvara efekat ogledala, pa su informacije na ekranu vidljive i pri direktnom izlaganju sunčevim zracima. Najjači modeli opremljeni su i boljim QUAD HELIX antenama, kao i dodatnim modulima kao što su troosni kompas i barometar, te pružaju daleko više informacija od same pozicije. Naravno, ovi modeli su i znatno skuplji, pa uvek treba dobro razmisliti da li je takvo ulaganje opravdano i u skladu sa realnim potrebama.

UKRATKO: GARMIN-ova ETREX serija uređaja je uvek preporuka za sve ljubitelje prirode, dok su modeli sa oznakom 60 ili 62 iz GPSMAP serije vrh ponude u ovom segmentu.

Igor Janošević, GSS Srbije

Od gore prema dole: eTrex 10, eTrex 20, eTrex 30 i eTrex H

Do vrha Mitikas
(Olimp) sa GPS-om